

PRIMĂRIA SATULUI BOROĞANI

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A SATULUI BOROĞANI 2026-2030

Document elaborat
în 2025 cu asistența experților naționali

Septembrie - Decembrie 2025

CUPRINS:

Componentă	Pagina
INTRODUCERE	3
NOTĂ INFORMATIVĂ	4
ABREVIERI	5
BOROGANI 2025-2030: PROGNOZE ȘI OBIECTIVE	6
SUMAR EXECUTIV	7
DIAGNOSTICUL SITUAȚIEI EXISTENTE. POTENȚIALUL UMAN	10
DEZVOLTAREA ECONOMICĂ	10
DEZVOLTAREA SOCIALĂ	13
INFRASTRUCTURA TEHNICO-EDILITARĂ ȘI SERVICII COMUNALE	21
MANAGEMENT ADMINISTRATIV ȘI OPORTUNITĂȚI DE COOPERARE INTERCOMUNITARĂ	23
PROBLEME PRIORITARE DE REZOLVAT PÂNĂ ÎN 2030	24
ANALIZA SWOT	25
MISIUNE ȘI VIZIUNE „BOROGANI 2030”	26
OBIECTIVE STRATEGICE, SPECIFICE ȘI MĂSURI	26
PLAN DE ACȚIUNI	28
MONITORIZARE ȘI EVALUARE STRATEGIE	42

INTRODUCERE

Strategia de dezvoltare socio-economică a s. Borogani (în continuare SDSE Borogani), r-l Leova pentru perioada 2026-2030 reprezintă instrumentul de lucru al administrației publice locale și întregii comunități. Strategia a fost elaborată participativ în perioada septembrie-decembrie 2025 cu implicarea Grupului de planificare strategică creat prin dispoziția primarului Nr.85 din 11.09.2025 și cu asistența experților naționali.

Strategia integrează viziunea comună a autorităților locale, cetățenilor din localitate (inclusiv băștinașii plecați) privind problemele prioritare ale satului și acțiunile necesare de a fi realizate în perioada 2026 – 2030. Toți factorii interesați de progresul socio-economic al satului vor beneficia de acest document de politici locale, care include prioritățile de dezvoltare locală, obiectivele generale și specifice, dar și acțiunile punctuale ce se vor constitui ca viitoare proiecte ale administrației publice locale.

Strategia se construiește pe rezultatele obținute în implementarea Cadrului general al Strategiei de Dezvoltare social-economică a s. Borogani pentru perioada 2019-2025, dar și a Foi de parcurs de promovare a Dezvoltării economice locale a satului Borogani pentru perioada septembrie 2019 – martie 2020 și lecțiile învățate.

SDSE Borogani 2026-2030 va deveni o busolă a comunității, adică un instrument care aliniază resursele, mobilizează actorii locali, optimizează administrația, atrage finanțări și produce schimbări vizibile în viața oamenilor.

Elaborarea strategiei s-a realizat în conformitate cu următoarele principii:

- (i) promovarea unei guvernări locale eficiente și responsabile;
- (ii) promovarea unui proces decizional participativ;
- (iii) promovarea principiilor dezvoltării durabile la nivel local și
- (iv) promovarea drepturilor omului, egalității de gen și nondiscriminării în procesul de dezvoltare locală.

Destinatarii strategiei sunt locuitorii satului Borogani, autoritățile administrației publice locale, structurile societății civile, instituțiile educaționale, sectorul privat, tinerii, precum și toate persoanele interesate în dezvoltarea durabilă locală.

Strategia elaborată:

- oferă o direcție clară de dezvoltare pentru următorii 5 ani
- creează și consolidează cadrul de consens între autorități, mediul de afaceri, societatea civilă și cetățeni
- încurajează participarea cetățenilor la realizarea acțiunilor planificate și în luarea deciziilor
- favorizează coeziunea socială și identitatea locală.

În acest mod Strategia este orientată spre asigurarea unei dezvoltări durabile bazate pe valorificarea potențialului local și se înscrie în cadrul normativ existent la nivel național, regional și raional. Strategia s. Borogani este corelată cu:

a) documentele naționale:

- **Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030” (SND Moldova 2030) aprobată prin Legea nr. 315 din 17 noiembrie 2022.** Strategia este un document de viziune strategică, care indică direcția de dezvoltare a țării și societății pentru următorul deceniu. Programul include 4 piloni ai dezvoltării durabile și 10 obiective strategice. Pilonii pe care se axează dezvoltarea țării sunt:

- Economie durabilă și inclusivă
- Capital uman și social robust
- Instituțiile oneste și eficiente
- Mediul sănătos

- **Strategia Națională de Dezvoltare Regională (SNDR) pentru anii 2022-2028** aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 40/2022 din 26.01.2022, care prezintă o nouă paradigmă de dezvoltare regională a țării și vizează intensificarea eforturilor pentru o dezvoltare echilibrată în regiuni cu integrarea principiilor de competitivitate teritorială. Obiectivul strategic al SNDR 2022-2028 constă în sprijinirea creșterii competitivității și dezvoltării durabile a fiecărei regiuni, ajustarea disparităților și creșterea calității vieții cetățenilor.

- documente regionale/raionale

- Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Leova, 2021-2028, aprobată prin Decizia Consiliului raional Leova Nr.7.3 din 14.10.2021

NOTĂ ISTORICĂ:

Satul Borogani din cele mai vechi timpuri a fost marcat de evenimente istorice locale și internaționale. Este o localitate care are mai multe legende ce ar confirma atestarea sa în istorie: 1499, 1612, 1765, 1790, etc., sub denumiri diferite: Borgana, Borgan, Bărgăoani din Codrul Tigheciului, pământul Buraganului - acești ani au fost menționați în izvoarele acelor timpuri. . Una dintre legende menționează atestarea satului în anul 1499, pe timpul lui Ștefan cel Mare, care prin Uric domnesc dăruiește aceste pământuri lui Petre Borgan, căpitan în armata domnitorului. Petre Borgan primește loc de moșie în Codrii Tigheciului, la izvoarele lalpușului. Este legenda confirmată prin Uricul Domnesc semnat de Ștefan cel Mare, dar care s-a pierdut cu timpul.

Conform altei legende, denumirea ar proveni de la conducătorul unui trib al tătarilor nogai, care și-au menținut prezența în stepa Bugeacului pe parcursul multor decenii, jefuind o parte din pământurile Moldovei. Ocuparea de către tătarii nogai a unei părți din ținutul Tigheci a întâlnit o puternică rezistență din partea populației, dar numele "Borogani" s-ar fi lipit de acest loc. Din spusele bătrânilor, primii locuitori ai satului ar fi construit casele din bârne, numite "bologani", de aici rezultând și "Borogani".

O altă legendă vorbește despre strămoșii borogănenilor ca fiind veniți din câmpia Bărgăoanului, de la Dunăre. Versiunea pare a fi plauzibilă pentru că pe parcursul sec.XIV-XVIII, în contextul relațiilor internaționale, românii migrau în cadrul Țărilor Românești. O atare deplasare a fost din Muntenia spre Moldova, grație așezării geopolitice favorabile. Multe familii de țărani își găseau refugiu de sub jugul turcesc pe teritorii puțin populate din Basarabia. Această versiune este justificată și prin numele pur românești a primilor locuitori ai satului - Casapu și Cașu - care ar fi păstrat denumirea locului de unde au venit, din câmpia Bărgăoanului. Potrivit ultimelor cercetări, realizate de către autorul cărții "Borogani" (1994), Vasile Gajos, mai aproape de adevăr este data de 5 iulie 1765. Cercetările ulterioare, însă, au demonstrat prima atestare a satului în anul 1499, care mai trebuie confirmate documentar.

Dramaticul an 1856, prin hotărârea Păcii de la Paris, dezbină satul în două părți. În urma Tratatului semnat la Paris între Imperiul Rus și Imperiul Otoman, după înfrângerea Imperiului Rus în războiul Crimeii din 1853-1856, trei județe din sudul Basarabiei trecuseră în componența Principatelor Române suzerane Imperiului Otoman, iar frontiera fusese stabilită chiar prin centrul satului Borogani, pe linia râulețului lalpuș, până la pod iar, de aici granița continuă pe șoseaua care duce spre localitatea găgăuză Comrat. Partea de nord a satului fusese numită "Boroganiul rusesc", iar partea de sud - "Boroganiul românesc".

Astfel a fost nevoie de construcția a două școli, a apărut al doilea cimitir, acestea existând și acum. Existau două conduceri în sat, dar cel mai dureros a fost faptul că borogănenii n-au avut dreptul să treacă granița și să se viziteze unii pe alții timp de 22 de ani.

În 1877-1878 o nouă confruntare ruso-turcă, un nou război, care s-a soldat cu cucerirea independenței României, dar nu și a satului...Și iarăși sudul Basarabiei este retrocedat Rusiei. Începe un intens proces de rusificare în Basarabia, iar satul rămâne în continuare graniță dintre două județe: Bender și Izmail.

Satul Borogani a fost marcat de evenimentele celui de-al doilea război mondial, au luptat pe ambele fronturi peste 300 de borogăneni, dintre care peste 100 au căzut pentru eliberarea Europei de sub odiosul regim fascist. Ulterior borogănenii au trecut prin experimentele bolșevice, precum colectivizarea, foametea, deportările și ideologizarea.

De-a lungul timpului satul/ Primăria a făcut parte din diferite unități administrativ-teritoriale, purtând amprenta ideologică a perioadei istorice respective:

- 1944-1948 – Comitetul Executiv al Sovietului Sătesc de Deputați al Oamenilor Muncii din satul Borogani, raionul Leova, RSSM;
- 1948-1963 – Comitetul Executiv al Sovietului Sătesc de Deputați al Oamenilor Muncii din satul Borogani, raionul Comrat, RSSM;
- 1963-1964 – Comitetul Executiv al Sovietului Sătesc de Deputați al Oamenilor Muncii din satul Borogani, raionul Leova, RSSM;
- 1964-1991 – Comitetul Executiv al Sovietului Sătesc de Deputați al Oamenilor Muncii din satul Borogani, raionul Comrat, RSSM;
- 1991-1996 – Primăria Borogani, raionul Comrat, Republica Moldova;
- 1996- 1998 – Primăria Borogani, raionul Leova, Republica Moldova;
- 1999-2003 – Primăria Borogani, Județul Lăpușna, Republica Moldova;
- 2003 -2017 – Primăria Borogani, raionul Leova, Republica Moldova.

ABREVIERI

A.O.	Asociație Obștească
ADB	Asociație de Băștinași
AIPA	Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
APL	Autoritate Publică Locală
CUPS	Centrul Unificat de Prestare a Serviciilor publice
GAL	Grup de Acțiune Locală
G.T.	Gospodărie Țărănească
IET	Instituție de educație timpurie
ODA	Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului
ONDRL	Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală
S. A.	Societate pe Acțiuni
SDSE	Strategie de Dezvoltare Socio-Economică
S.R.L.	Societate cu Răspundere Limitată
UAT	Unitate Administrativ-Teritorială

**Satul BOROANI – 2025 -2030:
Proгноze și Obiective**

#	Indicator	2025	2030 (proгноzat* / planificat)
1.	Total populație, din ei:	2684	2600
	- femei	1360	1320
	- bărbați	1324	1280
	Total populație, inclusiv:	2684	2600
1.1	- Copii de vârstă preșcolară	131	93
	- Din ei fete/băieți	69 / 62	52 / 41
1.2	- Copii de vârstă școlară	377	312
	- Din ei fete/băieți	176 / 201	145 / 167
1.3	- Populație activă	1576	1500
	- Din ei F/B	795 / 781	765 / 735
1.4	- Populație plecată (emigranți)	1196	1295
	- Din ei: F/B	608 / 588	670 / 625
2	Vârsta medie a locuitorilor din sat (rezidenți permanenți)	40	40
3.	Suprafața intravilanului	298,52	298,52
4.	Număr de agenți economici, înregistrați în localitate (total)	40	40
5.	Număr de salariați	142	250
6	Salariul mediu (estimativ)	8000,00	12000,00
7	Buget Local	11857,1 mii lei	19740,6 mii lei
8	Venituri proprii la buget	3385,0 mii lei	4160,0 mii lei
9	Acoperirea cu servicii de salubritate (nr de gospodării deservite de operatorul comunal privind evacuarea centralizată a deșeurilor, % față de total)	488 / 50%	1000 / 100%
10	Acoperirea cu servicii de apeduct (nr de gospodării deservite de operatorul comunal privind evacuarea centralizată a deșeurilor, % față de total)	945 / 98%	1000 / 100%
11	Acoperirea cu servicii de canalizare (nr de gospodării deservite de operatorul comunal privind evacuarea centralizată a deșeurilor, % față de total)	0 / 0%	500 / 50%
12	Acoperirea cu servicii de iluminare stradală nocturnă (km și % față de total)	30 km / 75%	41 km / 100%
13	Lungimea drumurilor locale asfaltate (km și % față de total)	3,8 km / 9%	7,8 km / 195
14	Lungimea drumurilor locale pavate în variantă albă (km și % față de total)	12,9 km / 31%	15 km / 37%
15	Lungimea trotuarelor pavate/asfaltate (km și % față de total)	0 km / 0%	0,8 km / 35%
16	Număr de copii în gimnaziu vs capacitatea instituției	377 vs. 120	312 vs 1200
17	Număr de copii la grădiniță vs capacitatea instituției	131 vs 140	93 vs 140

I. SUMAR EXECUTIV

Satul Borogani este o unitate administrativ-teritorială amplasată în raionul Leova, Regiunea de Dezvoltare Sud. Localitatea este așezată într-o regiune cu relief ce constă din dealuri, coline și șes, pe malul râulețului Ialpușel, afluent al râului Ialpuș. Distanța până la Chișinău constituie 128 km, iar până în centrul raional - orașul Leova - 24 km.

Conform datelor recensământului populației din anul 2024 Borogani deține cel mai mare număr al populației din localitățile rurale ale raionului Leova, fiind considerat cel mai mare sat din r- l Leova. Astfel populația totală a satului constituia la 01.01.2025 (după datele recensământului populației, cu reședință obișnuită, din anul 2024) 2684 locuitori dintre care Femei – 1 360 sau 50.7% și bărbați – 1324 sau 49.3 %.

Localitatea Borogani are o economie sub-dezvoltată, preponderent agrară. Subdezvoltarea economică a localității se datorează, în mare parte, fragmentării excesive a terenurilor agricole, lipsei infrastructurii de procesare și deficitului de spirit antreprenorial local.

Harta 1. Amplasarea s. Borogani pe harta Republicii Moldova

Capitalul funciar al localității constituie 6374.89 ha, din care terenuri utilizate în scopuri agricole – 3721.98 ha. Suprafața terenului din intravilan este de 299,16 ha. Plantațiile multianuale acoperă 295,36 ha, dintre care Vii - 236,39 ha și Livezi – 58,97 ha. Suprafața de pășuni/fânețe constituie 933,54 ha, ceea ce permite practicarea unor îndeletniciri tradiționale cum ar fi creșterea ovinelor, caprinelor și bovinelor. Numărul animalelor deținute de crescătorii de animale este de circa 2164 capete, dintre care 119 bovine și 2045 ovine și caprine. Dezvoltarea sectorului zootehnic stimulează procesul de dezvoltare economică locală, chiar dacă potențialul acestui sector nu este valorificat pe deplin. Resursele naturale se constituie din păduri, care se întind pe o suprafață de 663,56 ha și bazine acvatic (râuri și lacurile) cu suprafața de 118,57 ha.

În finele anului 2024 în localitate activau 10 GT și 26 agenți economici dintre care 18 SRL și 8 entități de alte tipuri. În mare parte, gospodăriile agricole acționează pe cont propriu, separat, practicând o agricultură de subsistență, neperformantă și orientată preponderent spre autoconsum. Tradițional la Borogani se cultivă culturile cerealiere, viță de vie, fructe (piersici, caise, cireșe, vișine) și legume. Industria de procesare a producției agricole nu este dezvoltată.

Localitatea are un grad redus de conectivitate și acces la piețele de desfacere. Cele mai apropiate piețe de desfacere sunt piața din mun. Comrat, amplasată la 14 km de Borogani și piața din Leova la 24 km. Conectivitatea redusă cu piețele se datorează gradului avansat de uzură a drumului regional G128 G125 "Congazcicul de Jos – Borogani – largara" – R-35, care traversează localitatea și face conexiunea dintre două regiuni importante ale țării: UTA Găgăuzia și raionul Leova. Localitatea este amplasată la 8 km de stația de cale ferată largara (Leova), care în perspectivă ar putea constitui o premiză importantă pentru dezvoltarea economică a localității.

Grație eforturilor susținute ale Primarului și Consiliului Local, comunitatea a reușit să atragă fonduri importante pentru modernizarea infrastructurii edilitare și sociale. Pe parcursul anilor 2022-2025 au fost realizate **13 proiecte** cu valoarea de **11 955 393 lei**, inclusiv contribuția proprie a APL Borogani și unor parteneri de proiecte. Astfel, în baza investițiilor din partea instituțiilor guvernamentale și organizațiilor internaționale, localitatea a reușit următoarele tipuri de intervenții:

- "Achiziționarea echipamentelor pentru încălzirea sălii de spectacole a Casei de Cultură"
- "Comunități rezistente la schimbări climatice (pubele galbene, pubele p/u sticlă, burghiu, cameră video, puiet)
- "Achiziționarea unui tractor și a echipamentelor"
- "MĂ IMPLIC (autospecială, pubele negre, etc.)"

- "Instalarea rețelei de iluminare stradală în satul Borogani, raionul Leova"
- "Acces sigur pentru toți la cultură și sport"
- "Achiziționarea echipamentelor digitale - 5 table interactive de tip display digital pentru Liceului Teoretic " Grigore Vieru" din satul Borogani raionul Leova"
- "Extinderea rețelei de iluminare publică"
- "Covorul tradițional moldovenesc - simbol al neamului"
- "Termoizolarea clădirii Grădiniței "Andrieș"
- "Instalarea Centralei fotovoltaice la Grădinița «Andrieș»"
- "Executarea lucrărilor de eficiență energetică la 81 de gospodării din localitate"
- "Surse regenerabile – oportunități pentru un sat dezvoltat și asigurat"

Donatorii proiectelor au fost:

- Donatori externi: SUEZIA/PNUD, SCAT/Elveția; SDC;
- Resurse din fondurile și programele naționale: "Satul European" gestionat de FNDRL, proiecte alocate prin programul LEADER gestionat de AIPA, ș.a.

În procesul de dezvoltare intergrată participă activ și Asociația Obștească a Băștinașilor din Borogani, o asociație, care atrage și implică diaspora în dezvoltarea localității de baștină. Cele mai valoroase proiecte implementate de AO în ultimii 3 ani sunt:

- "Tehnologii moderne în afacerile crescătorilor de animale din Borogani", finanțat prin Programul PNUD/MIDL
- "ACASĂ la Borogani și iarba miroase a PACE", finanțat de donatori naționali.

Volumul resurselor financiare atrase de la donatori și mobilizate la nivel local prin intermediul contribuțiilor proprii la proiecte a constituit peste 2 mln lei;

Toți membrii comunității au beneficiat în egală măsură de rezultatele acestor proiecte comunitare.

Chiar dacă procesul de dezvoltare locală în ultimii ani a luat amploare, totuși, comunitatea se mai confruntă cu importante probleme de ordin edilitar, rezolvarea cărora rămâne prioritară. Cele 10 cele mai presante și prioritare probleme ale s. Borogani, care necesită a fi rezolvate până la sfârșitul anului 2030 sunt:

1. Deteriorarea avansată a drumului regional G128 G125 "Congazcicul de Jos – Borogani – Iargara" – R-35, care influențează negativ accesul la piețele de desfacere, transportul de mărfuri și pasageri din și către localitate;
2. Lipsa sistemului centralizat de canalizare;
3. Drumuri locale greu practicabile, din cauza amplasării pe pantă drumurile sunt preponderent în variantă albă și necesită a fi asfaltate.
4. Edificiul Centrului de Sănătate Borogani necesită lucrări de reparație capitală și dotare cu utilități. Ulterior edificiul poate fi valorificat prin transformarea acestuia într-un Centru Comunitar de Servicii Sociale pentru populația localității;
5. Accesul elevilor și părinților către gimnaziul "Gr. Vieru" din localitate este îngreunat din cauza lipsei trotuarului și a condițiilor sigure de deplasare;
6. Localitatea este insuficient promovată, nu sunt valorificate obiectivele de interes istoric, natural, cultural și turistic;
7. Spații și locații insuficiente pentru agrementul populației, lipsa unor servicii de odihnă activă a copiilor;
8. Dificultăți de deplasare a persoanelor către serviciile sociale și medicale din or. Leova din cauza inexistenței unei rute de transport public Leova-Borogani;
9. Necesitatea identificării unor soluții tehnico-economice eficiente pentru depășirea problemei insuficienței volumului de apă potabilă pentru populație, în special, pe perioada caldă a anului.

Capacitatea administrativă a autorităților publice locale este bună, fiind asigurată de cei 7 angajați ai primăriei și 13 consilieri dintre care 5 bărbați și 8 femei. Consiliul Local Borogani în colaborare cu primarul localității lucrează în comun pentru a satisface cerințele în creștere ale locuitorilor satului.

Baza fiscală a satului este deficitară. Aceasta se datorează mai multor cauze:

- puține întreprinderi și activități economice generatoare de impozite;
- persistența agriculturii de subzistență, care are o contribuție redusă la buget prin taxe
- insuficiența investițiilor private

- dependența excesivă de transferurile de la bugetul de stat
- ponderea mică a impozitelor și taxelor locale în totalul veniturilor
- utilizarea limitată a instrumentelor digitale de colectare fiscală și transparență, ș.a.

În ultimii ani (2023-2024) se înregistrează scăderea volumului veniturilor proprii încasate de la persoane fizice, juridice și deschiderea altor activități economice.

În toate domeniile de dezvoltare a localității: social, economic, turistic, cultural ș.a. există o serie de oportunități și valorificarea acestora va asigura localității un ritm stabil de creștere economică, contribuind la dezvoltarea durabilă a localității. Iar acest lucru poate fi atins printr-o **planificare incluzivă și participativă și prin implicarea activă în procesul de implementare a planului a tuturor actorilor sociali din localitate și din afara localității de baștină.**

II. DIAGNOSTICUL SITUAȚIEI EXISTENTE

2.1. Potențialul Uman

La 01.01.2025 după datele recesământului populației din anul 2024 **populația totală** a satului Borogani constituie 2684 locuitori dintre care Femei – 1 360 sau 50.7% și bărbați – 1324 sau 49.3 %, în scădere cu 28 % față de populația anului 2014 (recensământ 2014), când populația localității a constituit 3708 persoane.

Structura etnică în localitate este omogenă, circa 98,45% din populație o constituie moldovenii/românii și 0,44% ruși, 0,44% găgăuzi și 0,67 % sunt persoanele de alte naționalități (ucraineni, romi, bulgari).

1576 persoane din totalul populației reprezintă populația economic activă, dintre care 795 femei și 781 bărbați. Numărul populației economic active este în scădere și aceasta se datorează mai multor factori: scăderea numărului de populație, îmbătrânirea demografică, migrația activă a forței de muncă, dependența crescută de bugetul public (prin pensii, indemnizații etc.). Numărul populației plecate (emigranți) constituie 1196 persoane, reprezentând 1/3 din numărul total al populației.

Numărul persoanelor în căutarea unui loc de muncă (șomeri) conform statisticii instituțiilor teritoriale este foarte mic și irelevant.

Vârsta medie a locuitorilor din sat (rezidenți permanenți) este de 40 ani.

Salariul mediu (estimativ) al angajaților este de circa 8000 lei. Populația este angajată în diferite sectoare: agricultură (cultivarea plantelor și creșterea animalelor), comerț, servicii, construcții, ș.a. În instituțiile publice subordonate primăriei sunt angajate 38 persoane.

În s. Borogani la începutul anului 2025 se înregistrează 131 copii de vârstă preșcolară dintre care 69 fete și 62 băieți și 377 elevi de vârstă școlară: 176 fete și 201 băieți.

Infrastructura educațională este asigurată prin 3 instituții educaționale: una preșcolară: Grădinița «Andrieș» care este frecventată de 131 copii și 2 preuniversitare: gimnaziul "Gr. Vieru" cu un total de 176 de elevi și Gimnaziul «Vasile Badiu» cu un contingent de 201 elevi.

Sporul natural al populației din ultimii 3 ani arată un trend negativ:

Anul	Număr copii născuți	Număr decese	Spor natural
2022	33	46	-13
2023	25	43	-18
2024	22	37	-15

Indicatorii din tabel denotă faptul, că sporul natural al populației este negativ, ceea ce vorbește despre:

- îmbătrânirea populației
- migrația populației tinere
- depopularea naturală a localității

Această situație va duce la scăderea numărului populației economic active, dificultăți în menținerea școlilor, grădinițelor și serviciilor publice locale, creșterea presiunii pe sistemul social și medical.

2.2. Dezvoltarea Economică

Satul Borogani are o **economie sub-dezvoltată**, preponderent agrară.

Agricultura este ramura economică de bază, fiind specializată preponderent în cultivarea viței-de-vie, culturilor cerealiere și, parțial, a fructelor. La finele anului 2024 numărul total al agenților economici locali era de 44 unități, dintre care:

- 10 gospodării țărănești – GT, din care 2 conduse de femei
- 26 Societăți cu Răspundere Limitată – SRL, din care - 3 – conduse de femei
- 8 întreprinderi de alte forme, din care 4 - conduse de femei

Analiza comparativă a situației pe perioada anilor 2020-2024 arată o tendință de stagnare a numărului entităților economice.

Principalele sectoare de dezvoltare economică:

- **Agricultura:**

Din cele 5537,5 ha de teren cu destinație agricolă, 1264,06 ha sunt prelucrate individual (în special sotele – art. 82, viile și livezile); 1252,99 ha sunt prelucrate de către Gospodării țărănești; 1370,38 ha sunt prelucrate de către SRL-uri, care arendează terenuri de la proprietari;

- Domeniul cerealiilor este segmentat, 6 cei mai mari producători locali de cereale fiind:
- G.Ț. „CAȘU STIPANIDA ION” – 440 ha
- SRL „PROCERSPIN” – 680 ha
- G.Ț. „JEMĂNOAIE VASILE” – 300 ha
- SRL „Canton Agro” – 333 ha
- SRL „IV-ARIN-SAH-GRUP” – 120 ha

Cealalți producători agricoli sunt de dimensiuni mici.

Zootehnia este reprezentată de creșterea bovinelor, ovinelor și caprinelor. În localitate activează întreprinderea SRL „ECOLAPTEPROD”, specializată în creșterea bovinelor. La finele anului 2025 în întreprindere sunt 89 de bovine, dintre care 60 mature și 29 tinere. În sat proprietarii de ovine și caprine numără circa 2045 oi și capre. O parte din lapte se colectează în cadrul unui punct de colectare, deschis de Fabrica de procesare a laptelui din or. Cimișlia, însă cea mai mare parte a producției este vândută clienților la piață sau în sat.

La moment, nu toți deținătorii de oi și capre sunt înregistrați juridic.

Apicultura este practică de 23 de persoane, care în total dețin peste 1000 de stupi. Unii apicultori colaborează între ei în scopul identificării unor cumpărători mai avantași.

- **Comerțul și serviciile:**

Comerțul ocupă un loc important în economia locală cu peste 13 unități de comerț cu ridicata și amănuntul a produselor alimentare sau industriale. Cele mai importante sunt unitățile: SRL „FERMCONGRUP”, Î.I. „BUTUC-BUTUCEL” și SRL „COOP PRIM”, SRL „MEZ-PROD”, care se află în centrul satului.

În domeniul serviciilor putem menționa Farmacia «LAZURUM», care activează din 2015.

Potențialul local de dezvoltare.

La Borogani sunt înregistrate 1276 gospodării casnice cu o suprafață de 1531200 m² (spațiul locativ - 101804 m²). O parte din gospodăriile casnice sunt conduse de femei - 272, unele conduse de bărbați – 127 și gospodării monoparentale -641.

Circa 20% din gospodării sunt case părăsite de mai mult de un an.

Principalele aspecte vis-a-vis de **calitatea vieții** și accesului la servicii publice sunt:

- 98% din gospodării sunt conectate la rețeaua de apeduct,
- 98 % sunt conectate la sistemul de gazificate centralizat,
- 75% acoperire cu servicii de iluminat nocturn,
- 50% au acces la serviciile de management al deșeurilor.
- Sistem de canalizare pentru localitate încă nu există.

Localitatea dispune de un **potențial local** semnificativ, ca premiză a unei bune dezvoltări locale.

a) Fondul funciar al localității la începutul anului 2025 constituia 6374.89 ha, repartizat astfel:

Terenuri proprietate privată – 3899,43 ha

Terenuri ae UAT – 1444,01 ha

Terenuri ale statului – 1031,45 ha

Terenurile UAT în proporție de 58% sunt dominate de terenuri arabile - 3721,98 ha, pe care sunt cultivate culturi agricole cu valoare adăugată mică.

Tabel 3. Detalii Fondul funciar, s. Borogani

Anul	Total	Intravilan	Terenui agricole, inclusiv:				Pășuni / fânețe	Pârloagă	Păduri	Râuri, lacuri, bazine
			Teren arabil	Plantații multianuale, inclusiv:						
				Total	vii	Livezi				
2025	6543,72	299,16	3721,98	295,36	236,39	58,97	933,54	47,36	663,56	118,57

Terenule utilizate în scopuri agricole constituie 5337,5 sau 62 %, din ele suprafața folosită este de 3721,98 ha, ceea ce constituie 70%. Solurile din Borogani sunt fertile (cernoziomuri), dar se confruntă cu probleme de eroziune, scădere a fertilității și poluare prin folosirea excesivă a substanțelor chimice. APL Borogani are dificultăți în întreținerea și utilizarea lor, din cauza lipsei resurselor pentru lucrări de ameliorare, perdele forestiere și tehnologii agricole prietenoase cu mediul. Printre problemele menționate unele reprezintă provocări strategice pentru localitate:

- eroziunea și scăderea fertilității solurilor amenință dezvoltarea agriculturii, principala ramură economică;
- lipsa resurselor pentru măsuri de protecție și ameliorare face dificilă menținerea solului ca capital natural pe termen lung.

b) Resursele naturale – fondul forestier, flora și fauna localității. Suprafața totală a fondului forestier constituie 764,01 ha, inclusiv: păduri - 663,56 ha, fișiile verzi de protecție (88,31 ha).

Flora și fauna nu sunt utilizate în calitate de capital. În ce privește fondul forestier, anual prin decizia Consiliului sătesc Borogani se aprobă suprafața de pădure care este supusă tăierii. Lemnul este realizat și vândut categoriilor vulnerabile (pensionari, familii numeroase, persoane cu nevoi speciale), iar banii vin în bugetul primăriei.

Tendențele legate de întreținerea și utilizarea resurselor naturale sunt:

- micșorarea suprafeței pădurilor
- flora este supusă uscării din cauza temperaturilor înalte și a secetei
- fauna suferă din cauza micșorării suprafețelor de pădure și a florei

Aceste procese afectează negativ adaptarea la schimbările climatice actuale.

Fondul forestier este administrat, parțial de Primăria satului Borogani – 372,61 ha, parțial de SA Întreprinderea pentru Silvicultură largara - 391,4 ha.

c) Apele de suprafață și apele subterane

În localitate există 4 bazine acvatice care ocupă o suprafață de 118, 57 ha. Acestea nu pot fi utilizate, deoarece au secăt. Secarea bazinelor acvatice împiedică dezvoltarea pisciculturii și a șanselor de amenajare a zonelor de agrement pe lângă bazinele acvatice. De asemenea, uscarea bazinelor acvatice creează probleme pentru ramura zootehniei, deoarece astfel apare problema asigurării cu apă a stânelor din localitate. Pentru restabilirea bazinelor și menținerea apelor de suprafață APL Borogani are nevoie de foarte multe resurse financiare pe care nu le deține, mai sunt necesare și documente tehnice, necesare pentru curățirea și revitalizarea acestora.

d) Patrimoniul istoric și de atracție a turiștilor, dar și de tradiții locale

Tradiții de Duminica mare:

- în casă se așterne pe jos o plantă denumită popular: corovatică;
- la poartă se pun crengi de nuc și de stejar pentru a alunga duhurile rele;
- se pregătesc bucate tradiționale și se așteaptă oaspeții.

Tradiții de Paște: În ajunul Sfințelor sărbători de Paște gospodinele încondeiază ouăle, culoarea tradițională fiind roșie, mai apoi coc cozonacul și pasca, după care în noaptea învierii Domnului, membrii familiei merg la biserică să sfințească bucatele tradiționale și să aducă focul haric. Dimineața, după sfințire, fiecare se spală pe obraji cu un ou roșu și altul alb, ceea ce simbolizează puterea și puritatea, acest "ritual" fiind urmat de o masă la care toată familia sărbătorește împreună. Se ciocnesc ouăle roșii între membrii familiei ca semn de vitalitate și continuitate a tradițiilor.

Tradiții de Hramul satului: La data de 21 noiembrie biserica și tot satul, sărbătorește Hramul sf. Voievozi, Arhanghelii Mihail și Gavriil. De dimineață se oficiază serviciul divin, apoi se organizează o masă de pomenire cu

bucate tradiționale. După masa, ziua satului continuă la Casa de Cultură cu un variat program artistic. În această zi sunt onorați cu diplome și cadouri mamele cu copii nou-născuți, dar și persoanele în etate care au ajuns la vârste onorabile de 80 și 90 de ani.

Tradiții de Sfântul Andrei: De Sfântul Andrei fetele se distrează făcând mici vrăjitorii, cu ajutorul lor ele își află sortitul. Se adună la o casă și pregătesc turte din aluat, fără să vorbească. Apoi, le dau la câine, în ordinea cum le mănâncă așa se vor mărita. Iar băieții, în această noapte, fură porțile de la casele fetelor, pentru ca acestea, trezindu-se dimineața fără ele, să pornească în căutarea lor.

Tradiții de Crăciun: Copiii umblă cu colindatul de la casă la casă, astfel vestind nașterea Domnului. După colind sunt răsplătiți de către gazdă cu dulciuri și bani. Printre cele mai vechi colinde și cunoscute la Borogani sunt: „Steaua”, „Florile dalbe”, „Trei crai de la răsărit”. Actualmente, copiii sunt acei care merg cu colindul pe la casele oamenilor, pe vremuri, însă, doar flăcăii mergeau în cete și colindau din casă în casă pe la fetele de măritat. Ulterior, s-au alăturat și fetele în aceste grupuri.

Tradiții de Sfântul Vasile: În seara spre SF. Vasile la Borogani se pornesc copii de cu vreme cu uratul, apoi spre seară tineri și tinere, maturi mascați în diverse personaje: capra, ursul... Se folosesc clopote, instrumente muzicale și costume populare. Dimineața se pornesc copii cu semănatul, după masă cei maturi pe la părinți și rude.

Anterior (în anii 2019-2020) au fost elaborate documente de **politici economice** pentru susținerea mediului economic, e vorba de Foaia de parcurs pentru Dezvoltarea Economică Locală (DEL), document expirat, dar cu o relevanță sporită pentru impulsivarea dezvoltării economice locale. Cea mai mare parte a activităților stabilite au fost realizate și aceasta a dinamizat dezvoltarea locală.

În cadrul primăriei nu există un **specialist pe domeniul economic și atragere a investițiilor**.

2.3. Dezvoltarea Socială

Subdezvoltarea economică a localității, emigrarea și deficitul finanțelor locale cauzează presiuni sociale suplimentare asupra administrației publice locale. Totuși, datorită eforturilor susținute din partea Primăriei și Consiliului Sătesc, localitatea dispune de o infrastructură socială adecvată.

Conform datelor primăriei la 01.09.2025 în s. Borogani sunt 142 de copii de vârstă preșcolară și 397 elevi de vârstă școlară. Accesul la **serviciile educaționale** (preșcolare și școlare) este asigurat pentru toți copiii și tinerii din comunitate, inclusiv cei din grupurile dezavantajate. În localitate sunt 3 instituții educaționale: 1 grădiniță și 2 gimnazii.

Educația copiilor din ciclul preuniversitar se asigură în cadrul Gimnaziului „Vasile Badiu” și Gimnaziului „Grigore Vieru”. Până în anul 2024 una din instituțiile școlare (Gimnaziul „Grigore Vieru”) a avut statutul de liceu, pe care l-a pierdut din cauza scăderii numărului de elevi.

Capacitatea instituțiilor și gradul de utilizare a acestora poate fi vizualizat în Tabelul alăturat.

Tabel 1: Capacitatea instituțiilor din sistemul educațional al localității și gradul de utilizare

Denumirea indicatorilor	2022	2023	2024
Instituții preșcolare	1	1	1
– Capacitate, copii	180	180	180
– Număr de copii înscriși, copii	156	144	142
– Grad de utilizare a capacităților, %	86,66	80,00	78,88
Instituții de învățământ – gimnaziu „Vasile Badiu”	1	1	2
– Capacitate, elevi	640	640	640
– Număr de copii înscriși, elevi	221	225	215
– Grad de utilizare a capacităților, %	34,53	35,15	33,59
Instituții de învățământ – liceu „Grigore Vieru” din 2024 - gimnaziu	1	1	0
– Capacitate, elevi	600	600	600

- Număr de copii înscriși, elevi	198	192	182
- Grad de utilizare a capacităților, %	33	32	30,33

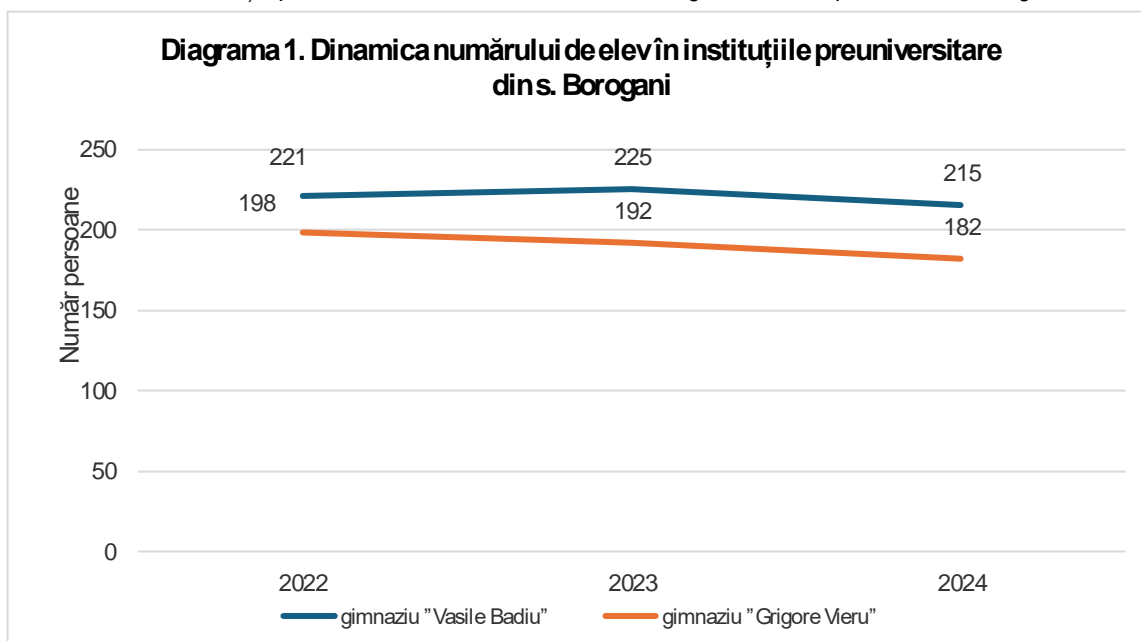
Sursa: Primăria s. Borogani

Conform datelor din tabel putem conchide, că numărul copiilor din grădiniță este în descreștere lentă, iar gradul de utilizare a capacității instituției este de 78,88%, un indicator relativ bun, comparativ cu cel înregistrat în școli, care în medie reprezintă circa 32%. Timp de 1 an (an școlar 2023-2024) în ambele instituții preuniversitare numărul de elevi a scăzut cu 10 persoane. Menținerea acestui trend în următorii ani ar putea afecta foarte mult localitatea, care va rămâne fără copii și tineri.

Printre **problemele majore ale grădiniței** pot fi enumerate următoarele:

1. Curte insuficient dotată, cu echipamente de joacă deteriorate.
2. Lipsa fondurilor pentru materiale didactice moderne.
3. Lipsă de dispozitive și materiale educaționale digitale.
4. Puține competențe digitale în rândul personalului.
5. Probleme în implementarea educației inclusive
6. Insuficiență de psihologi, logopezi, psihopedagogi.
7. Lipsa spațiilor special amenajate pentru terapii.
8. Puține parteneriate eficiente între grădiniță, familie și comunitate

Situația privind dinamica numărului de elevi în gimnaziile este prezentată în Diagrama 1.

Printre provocările strategice majore din sistemul educațional din ultimii 5 ani se numără:

1. **Lipsa cadrelor didactice tinere**, în special la disciplinele reale (matematică, fizică, chimie, informatică);
2. **Dotarea insuficientă a instituțiilor de învățământ** cu echipamente și instrumente TIC moderne;
3. **Scăderea numărului de copii și elevi** – rezultat al migrației părinților, natalității reduse și plecării tinerilor din localitate.
4. **Subutilizarea capacităților instituțiilor de învățământ**, în special la nivel gimnazial și liceal.
5. **Desființarea liceului în anul 2024**, ceea ce limitează posibilitățile elevilor de a continua studiile în localitate.
6. **Infrastructura educațională supradimensionată** în raport cu numărul actual de elevi (capacități mari, dar clase puține).
7. **Reducerea atractivității învățământului local**, din cauza dotărilor insuficiente, a lipsei de cadre didactice calificate sau a preferinței părinților de a-și trimite copiii la școli din alte localități.
8. **Presiune asupra bugetului local** – cheltuieli mari pentru întreținerea unor instituții cu grad mic de utilizare.

Accesul la serviciile cultural-turistice și de agrement, sportive și informaționale.

Aceste servicii sunt asigurate pentru toate categoriile de cetățeni, inclusiv din grupurile vulnerabile, prin intermediul obiectelor de infrastructură culturală: Casa de cultură, Muzeul de Istorie și Etnografie, Biblioteca publică, Cercurile de activități culturale și evenimentelor culturale. Principalii indicatori ce vizează activitatea instituțiilor culturale - în Tabelul 2.

Tabelul 2: Principalii indicatori ai activităților din sectorul cultural ai s. Borogani

	Indicatori	2022	2023	2024
	Biblioteci	1	1	1
	Fondul de cărți din biblioteci, nr. de cărți	13068	13117	12102
	Case de cultură	1	1	1
	Muzee	1	1	1
	Scoli muzicale	-	-	-
	Cercuri de activități culturale, inclusiv:	2	2	2
	- cercuri de dans	1	1	2
	- cercuri de pictură	1	1	-
	- cercuri literare	-	-	-
	- cercuri teatrale	-	-	-
	Numărul de evenimente culturale organizate	18	18	20
	Volumul de resurse alocat anual pentru promovarea și dezvoltarea culturii în localitate, mii lei	997,8	912,7	1275,4

Conform datelor din tabel putem sesiza o creștere lentă a volumului de resurse financiare alocate pentru dezvoltarea culturii -1275,4 mii lei în anul 2024 comparativ cu 997,8 mii lei în anul 2022. În anul 2023 volumul resurselor a fost mult mai mic față de 2022 și a constituit 912,7 mii lei. Acest lucru se explică prin faptul că în anul 2022 au fost realizate lucrări de reparație capitală a holului edificiului și a fațadei.

Descrierea instituțiilor culturale.

1. **Casa de cultură Borogani** activează din anul 1960. Edificiul este de tip vechi cu 2 nivele și este în stare satisfăcătoare. Casa de Cultură Borogani prestează următoarele servicii:

- organizarea și desfășurarea activităților cultural-artistice, educative, de agrement și alte servicii prioritare pentru comunitate;
- conservarea, protejarea, transmiterea și punerea în valoare a patrimoniului cultural;
- stimularea creativității și talentului;
- identificarea necesităților culturale ale populației;
- creșterea gradului de acces și de participare a cetățenilor la viața culturală;
- promovarea valorilor și autenticității creației artistice contemporane și artei interpretative din toate genurile: muzică, coregrafie, teatru;
- marcarea prin activități/acțiuni cultural-artistice a celor mai importante evenimente locale, naționale și internaționale;
- formarea culturală a populației;

În Casa de Cultură își desfășoară activitatea 3 colective folclorice. În cadrul acestor colective sunt înscriși 56 de copii și 18 adulți. De asemenea, pe lângă Casa de Cultură mai activează 2 cercuri de dans, popular și contemporan, care sunt frecventate de 30 de copii. Pe lângă activitățile culturale, sunt desfășurate și cele sportive: o secție de lupte libere, unde se antrenează 30 de copii cu vârsta de 5-15 ani. În ultimii ani 5 se atestă o dinamică pozitivă în activitatea culturală din s. Borogani. Anual în Casa de Cultură se organizează circa 18 activități culturale, la care participă în mediu 300-400 de spectatori la fiecare eveniment. Sala mare de spectacole include 500 de locuri și oferă acces liber tuturor doritorilor de a participa la activități educative, artistice și sportive. Holul instituției, deseori, este folosit pentru vernisarea diferitor expoziții. Se organizează diverse tipuri de evenimente culturale, unele tradiționale, altele noi: Festivalul Cânteceleui Pascal, Campionatul Sportiv la Lupte Libere, Ziua Familiei ș.a. Colectivele Casei de Cultură participă la concursuri, festivaluri raionale și regionale.

Serviciile culturale sunt prestate în încăperi special amenajate. La etajul I este amplasată sala de lupte libere, sala de concerte, 2 vestiare, 2 săli pentru repetiții, iar la etajul II funcționează Muzeul de istorie și etnografie a localității. Pentru a informa populația localității, și nu numai, privind activitățile culturale sunt făcute postări pe pagina de facebook <https://www.facebook.com/primariaborogani> și pagina web a Primăriei satului Borogani <https://borogani.sat.md/>.

Cele mai stricte necesități legate de activitatea Casei de Cultură Borogani sunt legate de asigurarea cu aparataj sonor nou și performant, dotarea cu echipamente multimedia, renovarea fațadei și construcția unui bloc sanitar în afara instituției culturale.

2. **Muzeul de Istorie și Etnografie Borogani, Leova** oferă următoarele servicii:

- Punerea în valoare a Patrimoniului satului prin excursii ghidate pentru locuitorii s. Borogani (elevi, maturi) și oaspeți ai localității
- Organizarea de expoziții tematice în Muzeu și instituțiile de învățământ din localitate
- Organizarea expozițiilor temporare și permanente în incinta Casei de Cultură și la nivel raional (evenimente culturale).
- Participarea la evenimente culturale locale și raionale, scoaterea în evidență a istoriei și tradițiilor locale
- Petrecerea lecțiilor muzeale în instituțiile de învățământ din localitate și în Muzeu
- Promovarea muzeului în mass-media. Prezentări online pe pagina Muzeului de Istorie și Etnografie. (după fiecare activitate)
- Oferirea de informații pentru APL, elevi, studenți (la necesitate)

În cadrul muzeului, anual, sunt realizate circa 90 activități: excursii ghidate pentru elevi și vizitatori, expoziții tematice, expoziții temporare în cadrul evenimentelor locale, participarea la evenimente culturale raionale, lecții în incinta muzeului.

În perioada următoare Muzeul de Istorie și Etnografie din satul Borogani va continua activitățile de:

- colectare și dezvoltare a colecțiilor de patrimoniu (60 de exponate)
- cercetare și evidența exponatelor de muzeu
- cercetarea documentară a surselor din arhiva Muzeului (la solicitare)
- punerea în valoare a Patrimoniului prin organizarea de expoziții și excursii ghidate
- petrecerea lecțiilor muzeale conform decadelor culturale (Ministerul Culturii)
- promovarea muzeului și localității în mass-media și în spațiul online: <https://www.facebook.com/muzeulborogani>

Problemele stringente ale Muzeului sunt: lipsa condițiilor de încălzire a muzeului și asigurarea condițiilor termice optime pe toată perioada anului pentru păstrarea obiectivelor muzeale, dotarea insuficientă cu echipamente IT și necesitatea angajării unei persoane care să se ocupe cu digitalizarea fondului muzeal.

3. Biblioteca publică Borogani are sediul în clădirea Centrului de Sănătate, etajul I. Biblioteca are o suprafață de 40 m² și include:

- o sală de abonament, dotată cu rafturi pentru colecții, 15 locuri pentru utilizatori și 4 mese,
- o sală cu 4 calculatoare conectate la internet și o imprimantă multifuncțională.

Anual biblioteca deservește în jur de 500 de utilizatori cu o frecvență de 3000 de vizite, oferind o gamă largă de servicii binevenite în comunitate, inclusiv suport informațional mai multor categorii de utilizatori.

Anual biblioteca este abonată la ziare și reviste conform profilului bibliotecii, cât și cerințelor utilizatorilor. Sistematic fondul bibliotecii este completat cu colecții de documente primite de la secția de completare Leova cât și literatură achiziționată din resursele APL Borogani. Din fondul bibliotecii este exclusă literatura uzată fizic și din motive perimare.

Servicii oferite de Biblioteca Publică Borogani:

- Turul sau prezentarea bibliotecii pentru public și utilizatori
- Oferirea materialelor promoționale ale bibliotecii
- Acces, la sediul bibliotecii și la distanță, la instrumentele de informare despre resursele informaționale și serviciile bibliotecii, inclusiv la catalogul tradițional
- Accesul, la sediul bibliotecii, la resursele informaționale ale acesteia pe diferite suporturi (colecții de documente de bibliotecă, baze de date, obiecte)
- Acces la utilizarea echipamentului bibliotecii (calculatoare, printer etc.)
- Împrumut de documente tipărite la domiciliu sau consultarea pe loc a documentelor
- Rezervarea documentelor de bibliotecă care nu sunt disponibile la momentul solicitării
- Instruire la diferite subiecte
- Organizarea de expoziții ș.a.

Principalele provocări: echipamente IT uzate și depășite moral și fizic și fondul de carte care necesită completat cu literatură nouă contemporană.

Activitățile sportive. În localitate funcționează, pe lângă Casa de Cultură, două secții sportive — de **lupte libere** și **fotbal**. De asemenea, în instituțiile de învățământ din sat sunt active secțiile de **volei** și **baschet**, care contribuie la dezvoltarea spiritului de echipă și a competenței fizice a elevilor. Cele mai practicate sporturi în Borogani sunt basketul și trânta, secții deschise încă în anul 2022. În anul 2023 a fost deschisă o secție de volei, iar în 2024 secție de fotbal.

Volumul de resurse alocat anual de APL Borogani pentru promovarea și dezvoltarea sporturilor în localitate este într-o creștere considerabilă. Dacă în anul 2022 au fost alocați 41,5 mii lei, atunci peste un an în 2024 - volumul resurselor alocate a constituit 142,3 mi lei.

În ultimii 5 ani, dinamica indicatorilor ce reflectă activitatea sportivă din localitate este una pozitivă. Se observă o implicare tot mai activă a tinerilor în diverse forme de mișcare și sport organizat. **Anual se desfășoară campionatul local la lupte libere**, iar sportivii din Borogani participă constant la competiții și campionate **regionale și naționale**, obținând rezultate meritorii. Totodată, conform **Planului de activități sportive**, la nivelul satului se organizează în fiecare an competiții la **volei, fotbal, lupte libere, ciclism și tenis de masă**.

Această dinamică pozitivă relevă o preocupare constantă pentru promovarea sportului și a unui mod de viață sănătos în rândul locuitorilor localității. **Principalele probleme cu care se confruntă viața sportivă din localitate sunt:**

1. **Bugetul limitat**, care nu permite dezvoltarea continuă a infrastructurii și a activităților sportive.
2. **Lipsa echipamentelor sportive moderne**, necesare pentru antrenamente eficiente și sigure;
3. **Insuficiența specialiștilor și antrenorilor** în alte ramuri sportive, ceea ce reduce diversitatea activităților oferite tinerilor.

Zone de odihnă și agrement pentru populație sunt parcul, 2 terenuri de sport, foisor, teren de joacă, masă de tenis, Casa de Cultură, total 9 spații amenajate. Anual aceste locuri sunt frecventate de peste 4000 locuitori și oaspeți ai localității.

Obiective de interes cultural - turistic.

N d/o	Denumirea obiectivului turistic	Descrierea succinta a obiectivului turistic și în ce constă atractivitatea acestuia pentru turiști
1.	Muzeul de Istorie și Etnografie, Sala mica, etajul 2 str. Ștefan cel Mare 82.	Muzeul de Istorie și Etnografie se află în Sala Mică a casei de cultură Borogani, etajul II. Patrimoniul satului Borogani numără o bogată colecție de 3700 de exponate din diverse domenii de activitate umană. Oaspeții localității vor cunoaște o istorie impresionantă a s. Borogani prin cele 4 legende și documente inedite despre evenimentele din trecut ale satului, dar și exponate din viața cotidiană și divertisment a locuitorilor din sec. XVII-XX-lea.
2.	Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”. Str. Ștefan cel Mare.	Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” este construită în anul 1990, în stil slavon, cu elemente tradiționale în formă de corabie cu șapte cupole, cu un altar inedit la sudul Republicii Moldova. Este un prilej de popas, ce bucură ochiul și sufletul vizitatorului.
3.	Casa de Cultură , str. Ștefan cel Mare 82.	În centrul satului se înalță Casa de Cultură, construcție monumentală din anul 1960, care impresionează prin coloanele ce mențin balconul exterior, dar și interiorul cu o sală de spectacole încăpătoare cu 750 de locuri pentru spectatori. Oaspeții localității au ocazia să asiste la spectacole prezentate de membrii cercurilor artistice din localitate.
4.	Cavoul familiei proprietarului funciar Ioan Dancu, a. 1902	Cavoul familiei proprietarului funciar Ioan Gr. Dancu se găsește pe locul unde a fost biserica veche, cu o istorie impresionantă, confirmată documentar în urma cercetărilor Agenției Naționale a Arhivelor. Piatra funerară a familiei Dancu datează din anul 1902. Istoria familiei proprietarului funciar Ioan Gr. Dancu, originari din comuna Săliște, județul Sibiu impresionează prin origine, proveniență și continuitate a toponimului Dancula Borogani.
5.	Crucea Memoriei. Intrarea în sat.	Crucea Memoriei este situată la intrarea în sat dinspre localitatea Congazic, pe dealul cel mai înalt și este un loc de meditație și comemorare a faptelor strămoșilor din satul Borogani, dar și oferă o priveliște minunată a satului de la înălțime.
6.	Parcul de divertisment. Foisor. Teren sportiv	Parcul de divertisment din centrul localității este așezat pe vatra satului, malul lălugelului și este un loc de odihnă și joacă, cu un foisor impresionant. Alături se găsește terenul sportiv,

	amenajat. Str. Ștefan cel Mare 83.	care este amenajat pentru diverse activități sportive. În localitate se desfășoară diverse competiții sportive la nivel local, național și internațional.
7.	Râulețul Ialpușel. Monument natural cu semnificație istorică.	Un loc pitoresc, cu o istorie aparte, este râulețul Ialpușel ce marchează granița dintre două imperii, dovadă a dezbinării satului Borogani între Imperiul Otoman și cel Rus între anii 1856-1878 prin hotărârea Păcii de la Paris. Turiștii localității vor afla despre evenimente din trecutul satului, amintiri a celor 22 de ani de despărțire forțată a consătenilor noștri și interdicția de a trece granița din partea Rusiei în partea Moldovei, denumire ce se utilizează și în prezent.

Servicii medicale și protecție socială

Accesul la **serviciile medicale** în s. Borogani se realizează prin IMSP Centrul de Sănătate Borogani – principala instituție care asigură prestarea serviciilor medicale în localitate este. Asistența medicală primară acordată populației este realizată de un medic de familie, sprijinit de o echipă de 6 asistenți medicali, care ocupă integral cele 5,5 funcții aprobate în statele instituției. În sectorul deservit activează, de asemenea, 2 asistenți medicali comunitari.

Gradul de asigurare cu medici de familie în cadrul instituției constituie 50%, iar nivelul de asigurare cu personal medical mediu de specialitate este de 100%.

IMSP CS Borogani a fost recent renovat și dispune de condiții moderne: sală de triaj, sală de proceduri, grup sanitar, sală de așteptare, precum și cabinete pentru medicul de familie și medicul obstetrician. Condițiile și serviciile oferite populației sunt apreciate ca fiind la un nivel înalt, corespunzător standardelor actuale din domeniul sănătății.

Încă din anul 2015 în localitate a fost deschisă o farmacie, care satisface pe deplin necesitățile populației.

Cele mai vulnerabile categorii ale populației sunt persoanele cu dizabilități, persoanele în etate, familiile monoparentale și cu mulți copii, minoritățile etnice.

Tabel 4. Categoriile dezavantajate ale populației

	<i>Total</i>	<i>Femei</i>	<i>Bărbați</i>	<i>Copii</i>
1.1. Persoanele cu dizabilități <i>inclusiv</i>				
- <i>Persoanele cu dizabilități fizice</i>	220	117	90	13
- <i>Persoanele cu dizabilități mentale</i>	0	0	0	0
<i>Inclusiv persoanele cu dizabilități grave (care nu pot supraviețui fără ajutorul extern)</i>	15	5	8	2
1.2. Persoanele în etate	800	455	345	0
<i>inclusiv persoanele în etate singuratice</i>	8	7	1	0
1.3. Membrii familiilor cu 3 și mai mulți copii	396	75	75	246
1.4. Membrii familiilor monoparentale și fără părinți (inclusiv cu părinți plecați la munci)	30	5	7	18
<i>inclusiv familii conduse de femei</i>				
1.5. Romi	0	0	0	0

Sursa: Primăria s. Borogani

Conform datelor din tabelul de mai sus putem conchide, că numărul total al persoanelor cu dizabilități fizice și mintale din s. Borogani este de 220 persoane, dintre care Femei – 117, Bărbați - 90 și copii 13.

Persoanele cu dizabilități constituie 8,2% din populația totală, toate 100% fiind persoanele cu dizabilități fizice. Primăria și agenții economici locali creează condiții rezonabile pentru clădirile publice funcționale (gimnazii, grădiniță, oficiul poștal...) pentru a asigura accesul persoanelor cu dizabilități, a celor cu mobilitate scăzută, a persoanelor în etate și femeilor cu copii mici în carucior.

Principalele probleme cu care se confruntă persoanele cu dizabilități sunt:

1. Accesibilitatea Fizică și a Transportului:

- **Infrastructură neadaptată:** Drumurile, trotuarele și spațiile publice din sat (Centrul de Sănătate, magazine, școli, grădiniță) nu sunt adaptate pentru scaune rulante sau alte ajutoare de mobilitate (lipsesc rampele, suprafețe denivelate, borduri înalte).
- **Transport public limitat sau inexistent:** Există rute de transport public doar spre Comrat și Chișinău, spre Leova- centrul rațional, nu există rută, iar mijloacele de transport (autobuze/microbuze) nu sunt accesibile pentru persoanele cu dizabilități locomotorii. Accesul la orașul sau centrul raional pentru servicii specializate este o mare problemă.

2. Accesul la Servicii (Educație, Sănătate, Sociale)

- **Servicii medicale de bază:** În sat lipsesc medicii specialiști, kinetoterapeuții sau psihologii, fiind necesară deplasarea pe distanțe lungi, costisitoare și dificile.
- **Servicii sociale specializate:** Serviciile de reabilitare, îngrijire la domiciliu, asistență personală sau terapii sunt slab dezvoltate, sau nu există deloc, ceea ce duce la o dependență mai mare de membrii familiei.
- **Educație incluzivă:** Școlile din sat au probleme de accesibilitate fizică și lipsă de personal specializat (logopezi, psihopedagogi) pentru a asigura o educație incluzivă de calitate pentru copiii cu cerințe educaționale speciale (CES)/dizabilități.

3. Ocuparea Forței de Muncă

- **Lipsa locurilor de muncă adaptate:** Posibilitățile de angajare sunt limitate în general, iar locurile de muncă disponibile nu sunt adaptate nevoilor lor (fizic sau ca sarcini).
- **Discriminare și prejudecăți:** Prejudecățile sunt uneori mai puternice în comunitățile mici, Borogani nu este o excepție, ceea ce poate limita șansele de angajare și de incluziune socială.

Numărul total al persoanelor în etate constituie 800 de persoane, dintre care 455 femei și 345 bărbați. Numărul persoanelor în etate constituie 30% din numărul total al populației.

Problemele cele mai durute ale persoanelor în etate sunt:

1. Izolarea Socială și Singurătatea (Efectul Migrației)

- **Plecarea copiilor și nepoților:** Migrația masivă a populației active (tineri și adulți) la muncă în străinătate face satul depopulat și vârstnicii rămân fără sprijinul tradițional al familiei. Aceasta este adesea cea mai mare problemă. Din Borogani sunt plecați pe un termen mai mare de 9 luni de zile în jur de 1000 de locuitori, ceea ce reprezintă aproximativ 30% din totalul populației cu reședința la Borogani.
- **Lipsa suportului emoțional și fizic:** Deși primesc remitențe (bani trimiși acasă), mulți vârstnici se simt **singuri** și sunt privați de îngrijirea și prezența fizică a celor dragi, ceea ce le afectează profund starea emoțională și mintală.
- **Rolul de îngrijitor:** Uneori, vârstnicii preiau și sarcina îngrijirii nepoților (copiii rămași în urma migrației parentale), adăugând o povară suplimentară, mai ales când sănătatea lor este deja precară.

2. Accesul limitat la Servicii

- **Servicii medicale limitate:** Dispensarul din sat are acces fizic limitat, iar personalul medical (medici de familie, asistenți) este insuficient.
- **Servicii de îngrijire la domiciliu subdezvoltate:** Deși sunt vitale, serviciile sociale de îngrijire la domiciliu (pentru igienă, prepararea hranei, ajutor în gospodărie, procurarea de medicamente/lemn de foc) sunt limitate.
- **Dificultăți de transport:** Lipsa transportului public adaptat sau a mijloacelor de transport face deplasarea la centrul raional sau la oraș pentru tratamente o provocare costisitoare și epuizantă.

3. Sărăcia și Veniturile Mici

- **Pensiile mici:** Mulți vârstnici din sat depind în mare măsură de pensiile mici, adesea calculate din activități agricole sau perioade scurte de muncă cotizabilă, ceea ce îi expune unui risc crescut de sărăcie.
- **Costul vieții:** Deși parțial își asigură hrana din gospodărie, costurile pentru medicamente, utilități, combustibil pentru încălzirea locuinței (în special iarna) sunt dificil de acoperit din veniturile reduse.

4. Probleme legate de Locuință și Gospodărie

- **Întreținerea locuințelor:** Locuințele sunt adesea vechi și necesită reparații și întreținere care depășesc capacitatea fizică și financiară a vârstnicilor.
- **Accesul la utilități:** În mare parte bătrînii, din diferite motive, nu au acces la apă curentă și gaze naturale, ceea ce îi obligă să efectueze munci fizice grele (adus apă de la fântână, tăiat lemne, încălzirea sobelor), care devin imposibile odată cu înaintarea în vârstă și apariția problemelor de sănătate.

2.4. Infrastructura tehnico-edilitară și Servicii Comunale

Satul Borogani are o amplasare geografică favorabilă, între UTA Găgăuzia și raionul Leova. Cele mai apropiate piețe de desfacere sunt piața din mun. Comrat, amplasată la 10 km și piața din Leova - la 24 km. La moment gradul de conectivitate și acces la piețele de desfacere este redus. Aceasta se datorează gradului avansat de uzură a drumului regional G128 G125 "Congazcicul de Jos – Borogani – Iargara" – R-35, care traversează localitatea și face conexiunea dintre două regiuni importante ale țării: UTA Găgăuzia și raionul Leova. Localitatea este amplasată la 8 km de stația de cale ferată Iargara (Leova), care în perspectivă ar putea constitui o premiză importantă pentru dezvoltarea economică a localității.

Localitatea este acoperită de serviciile de telefonie fixă și mobilă de către mai mulți operatori de rețea: Moldtelecom, Orange, Moldcell, este asigurată și o bună conectare la serviciile de internet.

Lungimea totală a drumurilor în localitate constituie 41 km, dintre care drumuri de importanță regională - 2 km și drumuri de importanță locală pe 39 km. 25 km de drumuri sunt cu acoperire rigidă, iar 14 sunt drumuri de țară. Lungimea trotuarelor acoperă 5 km.

Tabel: Situația generală privind infrastructura drumurilor în s. Borogani

N d/o	Denumirea indicatorilor	2020	2021	2022	2023	2024
1.1	Lungimea totală a drumurilor din localitate, km Inclusiv:	41	41	41	41	41
	• drumuri de importanță națională, km					
	• drumuri de importanță regională, km	2	2	2	2	2
	• drumuri de importanță locală, km	39	39	39	39	39
1.2	Cheltuielile anuale totale efectuate cu întreținerea și reparația drumurilor, mil. lei	589,0	734,3	1386,9	2382,9	1773,7
1.3	Cheltuielile anuale efectuate pentru reparația curentă a drumurilor, mil. lei	30,0	26,8	272,1	51,1	44,1
1.4.	Cheltuielile anuale efectuate pentru reparația capitală a drumurilor, ml. lei	559,0	707,5	1114,8	2331,8	1729,6

În perioada anilor 2020 - 2024, APL Borogani a reabilitat **8,9 km de drum local**. La acestea se adaugă și drumurile reabilite prin programul guvernamental „Drumuri bune 3”: 1150 m (4600 m.p.) drum local în varianta albă (2020) - sector Moara. Deci, în total, din 2020 încoace, în Borogani au fost reabilitați **10,05 km** de drum local, dintre care:

0,81 km – în beton;

9,24 km – în piatră, variantă albă.

La moment, drumurile locale sunt reabilite în proporție de 70%, majoritatea fiind în variantă albă.

Cheltuielile anuale la capitolul Drumuri au constituit în anul 2024 suma de 3547,4 mii dintre care: pentru întreținerea și reparația drumurilor -1773,7 mii lei, pentru reparații curente - 44,1 mii lei și pentru reparații capitale -1729,6 mii lei.

Conexiunea localnicilor cu mun. Chișinău și mun. Comrat se realizează cu transportul public care circulă regulat sau cu mașini personale. Există ruta zilnică Borogani-Chișinău, iar spre Comrat este asigurată ruta Borogani-Comrat de 3 ori

pe zi. La moment, una din dificultăți legate de deplasarea și mobilitatea cetățenilor este lipsa unei rute directe din Borogani către or. Leova. Satul Borogani este parte a raionului Leova și mai multe servicii publice, administrative, medicale și sociale se prestează în orașul Leova, iar lipsa unei rute directe constituie un impediment destul de serios.

La capitolul "Drumuri" cea mai mare problemă rămâne a fi starea catastrofală a drumului regional **G128 G125 "Congazcicul de Jos – Borogani – largara" – R-35**, care traversează de-a lungul s. Borogani și face conexiunea dintre două regiuni importante ale țării: UTA Găgăuzia și raionul Leova. Deși acest drum este de importanță strategică regională, el se află într-o stare avansată de degradare, punând în pericol zilnic siguranța cetățenilor și blocând oportunități sociale, economice și de mobilitate pentru întreaga zonă. Drumul se află în gestiunea Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”, deaceia APL Borogani nu poate legal investi în reparații, proiecte tehnice sau atragere de fonduri. Intervențiile trebuie realizate exclusiv prin decizia și alocarea fondurilor din partea Guvernului și Administrației de Stat a Drumurilor. APL Borogani este în comunicare directă cu reprezentanții instituțiilor statului pentru identificarea soluțiilor optime de reparație a acestui drum.

Tabelul 5: **Dotarea cu utilități**

Rețele	Existența în localitate	% din totalul gospodăriilor/localității	Starea
Conductă centralizată de apă de la fântânile arteziene	da	98	Bună
Sistem de canalizare instituții publice	nu	0%	
Sistem de iluminare stradală	da	75 %	Funcțională
Sistem de canalizare în localitate	nu	0%	
Sistem integrat de management al deșeurilor	da	50%	bună
Conectare la rețeaua de gaze naturale	da	98%	Funcțională
Conectare la rețeaua telefonică	da	100%	Bună
Rețele electrice Premier Energy	da	100%	bună

În localitate sunt în total 1276 gospodării casnice. Gradul de acces al cetățenilor la servicii publice locale este destul de înalt. Populația localității are acces în proporție de 100% la rețelele electrice și de telefonie mobilă; 98 % la serviciile de apeduct și conectarea la gaze naturale, 75% - servicii de iluminare stradală, 50% - la serviciile de management al deșeurilor, unicul serviciu ce nu este asigurat pentru populație este serviciul centralizat de canalizare.

Aprovizionarea cu apă a populației s. Borogani se realizează din cele 4 fântâni arteziene cu capacitatea de 70.000 m³/an. Apa furnizată populației nu este potabilă. Costul unui m³ de apă este 20 lei. În alimentarea cu apă sunt folosite și 151 fântâni de suprafață, capacitatea cărora nu este urmărită.

Rețeaua de apeduct este deservită de ÎM «Servicii Comunale Borogani» fondată prin decizia consiliului local nr. 2.2 din 18.09.2015 . Întreprinderea asigură 960 gospodării casnice cu servicii de alimentare cu apă, 5 agenți economici și 5 instituții publice. La întreprindere sunt angajate 4 persoane: directorul, contabilul și 1 operator și 1 muncitor.

Conform datelor primăriei volumul de apă consumat în scopuri menajere este în descreștere. Dacă în anul 2022 – volumul a constituit 74702 mii m³/an, atunci în 2024 - 60930 mii m³/an. Acest fapt se datorează rezolvării problemei pierderii cantităților mari de apă în urma rupturilor de țevă de pe traseu.

Conform ultimelor date furnizate de Întreprinderea Municipală, în prezent gradul de acoperire a necesităților localității cu apă este de 100%.

Sursele de alimentare cu apă a localității sunt în stare bună. Ele sunt menținute, dar apar spargeri de țevi care trebuiesc înlocuite. În perioada caldă a anului se atestă o creștere a consumului de apă și prin urmare nu ajunge apă la toți consumatorii.

Cele mai strategice probleme legate de asigurarea populației cu servicii de alimentare cu apă sunt:

- apa livrată populației este tehnică și nu potabilă
- în perioada caldă a anului apare un deficit de apă, aceasta afectează consumul consumatorilor casnici pe perioade aride, dar și deficiente pentru agenții economici, care nu pot asigura irigarea terenurilor din cauza insuficienței de apă

În localitate **rețeaua de canalizare** lipsește. Există rețele de canalizare individuale la toate instituțiile publice.

1. **Serviciul de salubritate:** Colectarea deșeurilor la Borogani se face selectiv, cu două tipuri de deșeuri: menajere și reciclabile.
  - Pentru fiecare gospodărie au fost achiziționate câte două pubele cu capacitatea de 120 litri (1- pentru deșeuri menajere, 1- pentru deșeuri reciclabile), la fel și pentru instituțiile de învățământ, agenți economici (comerciali); Sticla este colectată în 10 containere cu capacitatea de 1200 l, care sunt amplasate pe lângă unitățile comerciale din sat.
  - Deșeurile vegetale și animale se recomandă să fie compostate acasă sau, la solicitare, acestea sunt evacuate de gospodari și depozitate la gunoiștea din sat, în secțiunea special-amenajată pentru compostare;
  - Deșeurile de construcție sunt evacuate la solicitare de gospodari și depozitate la depozit în secțiunea special amenajată;
2. Deșeurile sunt colectate după principiul „din poartă în poartă”, cu frecvența ce variază :
  - Perioada rece (noiembrie-martie), deșeul menajer este colectat de 2 ori pe lună, iar cel reciclabil- o dată la 2 luni;
  - Perioada caldă (aprilie-octombrie), deșeul menajer este colectat de două ori pe lună, iar deșeurile reciclabile- o dată pe lună. Graficul se ajustează în funcție de condițiile meteorologice;
  - Serviciul de colectare și evacuare a deșeurilor solide este prestat de către Întreprinderea Municipală;
  - Fiecare beneficiar (gospodărie, instituție, agent economic) achită lunar tariful pentru prestarea serviciului, care a fost calculat în baza formulei aprobate de Guvern și aprobat prin decizia Consiliului Local. Plata se achită la Întreprinderea Municipală;
3. Pentru prestarea serviciului de evacuare a deșeurilor a fost achiziționată o autospecială cu capacitatea de 15m cubi. Deșeul reciclabil este presat și depozitat în depozitul pentru deșeuri reciclabile, iar la momentul acumulării unor cantități mari, sunt livrate partenerilor care sunt specializați în reciclare.

98% din populație este conectată și beneficiază de serviciile sistemului de alimentare centralizată **cu gaze naturale**. Numărul de instalații producătoare de energie din surse regenerabile, este încă mic. Sisteme de panouri fotovoltaice sunt instalate la Grădinița «Andrieș».

Acoperirea cu **servicii de iluminare stradală nocturnă** se asigură în proporție de 75 % grație sistemului de iluminare cu lungimea de 25 km.

Beneficiarii direcți ai infrastructurii comunitare – gaze naturale, apă potabilă, salubritate - sunt persoanele în etate, persoanele cu dizabilități, femeile și copiii, care petrec o bună parte a timpului lor acasă, se folosesc de apă și alte servicii, fiind implicați în pregătirea mâncării. În cazul în care aceste condiții nu vor fi asigurate în mod adecvat și suficient, aceste grupuri vor fi nevoite de a apela mai des la sistemul de sănătate care va necesita costuri suplimentare, transport și timp. Astfel aceste responsabilități de asigurare a sănătății va reveni femeilor, care sunt deseori responsabilele primare pentru copii, persoane în etate, sau persoane cu dizabilități. Prin urmare dezvoltarea infrastructurii comunitare de utilitate publică are un impact direct asupra egalității de gen și asigurării drepturilor omului.

2.5. Management Administrativ și Oportunități de Cooperare Intercomunitară

Satul Borogani este condus de primar și Consiliul Local, aleși în conformitate cu legislația națională în vigoare. Consiliul local este principalul organism deliberativ de la nivel local și este constituit din 13 consilieri dintre care 5 bărbați și 8 femei. Primăria este organismul executiv, unde la moment activează 7 persoane: primarul, secretarul

consiliului local, contabil șef și contabil, specialistul pentru reglementarea regimului funciar și cadastru și pentru percerea impozitelor și taxelor locale, specialist responsabil de arhivă și recruți.

Managementul finanțelor publice locale.

Componenta, mărimea, direcțiile și modul de utilizare a resurselor locale, în special a celor financiare, reprezintă unul din elementele principale care caracterizează capacitatea administrativă și funcțională a APL de a-și realiza multiplele atribuții legale.

Bugetul planificat și bugetul realizat în perioada 2022-2024 este integrat în următorul Tabel:

Anul	Bugetul aprobat	Bugetul planificat precizat	Buget realizat
2022	8.335.700 lei	14.461.856 lei	11.800.206 lei
2023	9.490.700 lei	13.965.618 lei	13.288.378 lei
2024	10.812.800 lei	14.350.955 lei	12.058.440 lei

Analizând tabelul de mai sus, observăm că în perioada 2022-2024 Bugetul precizat a fost mai mare decât cel aprobat. Acest aspect se atestă, în mare parte, grație atragerii de fonduri extrabugetare pentru implementarea proiectelor de dezvoltare comunitară, ceea ce are un impact pozitiv asupra comunității.

La capitolul venituri se identifică următorul tablou:

Anul	Bugetul aprobat	Nivelul veniturilor proprii prevăzut	Nivelul veniturilor proprii efectiv realizat
2022	2.126.700 lei	4.932.700 lei	4.467.105 lei
2023	2.734.100 lei	2.958.200 lei	2.804.580 lei
2024	2.765.800 lei	3.107.000 lei	3.512.440 lei

Conform datelor din tabel, conchidem că în 2024 au crescut veniturile proprii, comparativ cu anii precedenți. Această creștere se datorează creșterii cotei impozitelor funciar și pe proprietate, precum și a taxelor locale, din cauza inflației.

2.6. Probleme Prioritare de Rezolvat până în 2030

Evaluarea complexă a situației existente și dezbateră diagnosticului cu Grupul Local de Inițiativă au evidențiat următoarele 10 cele mai presante și prioritare probleme ale s. Borogani, care necesită a fi rezolvate până la sfârșitul anului 2030:

1. *Deteriorarea avansată a drumului regional G128 G125 "Congazcicul de Jos – Borogani – Iargara" – R-35, care influențează negativ accesul la piețele de desfacere, transportul de mărfuri și pasageri din și către localitate;*
2. *Lipsa sistemului centralizat de canalizare;*
3. *Drumuri locale greu practicabile, din cauza amplasării pe pantă drumurile sunt preponderent în variantă albă și necesită a fi asfaltate.*
4. *Edificiul Centrului de Sănătate Borogani necesită lucrări de reparație capitală și dotare cu utilități. Ulterior edificiul poate fi valorificat prin transformarea acestuia într-un Centru Comunitar de Servicii Sociale pentru populația localității;*
5. *Accesul elevilor și părinților către gimnaziul "Gr. Vieru" din localitate este îngreuiat din cauza lipsei trotuarului și a condițiilor sigure de deplasare;*
6. *Localitatea este insuficient promovată, nu sunt valorificate obiectivele de interes istoric, natural, cultural și turistic;*

7. Spații și locații insuficiente pentru agrementul populației, lipsa unor servicii de odihnă activă a copiilor;
8. Dificultăți de deplasare a persoanelor către serviciile sociale și medicale din or. Leova din cauza inexistenței unei rute de transport public Leova-Borogani;
9. Necesitatea identificării unor soluții tehnico-economice eficiente pentru depășirea problemei insuficienței volumului de apă potabilă pentru populație, în special, pe perioada caldă a anului.

2.7. Analiza SWOT

Puncte tari	Punctele slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Instituții publice funcționale și active - Soluri fertile favorabile pentru dezvoltarea agriculturii - Sector zootehnic dezvoltat, deoarece crescătorii de animale dețin circa 3000 capete ovine, caprine și bovine - Servicii publice calitative prestate populației: aprovizionare cu apă, managementul deșeurilor, iluminat public, conectare la gaze naturale, telefonie... - Oameni gospodari - Prezența plantațiilor multianuale de viță de vie, livezi - Prezența unor obiective turistice valoroase (Muzeul de Istorie și etnografie, Biserica nouă, Crucea memoriei, ș.a.) - Autorități publice responsabile, competente și cu inițiativă - Sector apicol dezvoltat 	<ul style="list-style-type: none"> - Nu este dezvoltată industria prelucrătoare - Locuri de muncă insuficiente și cu remunerare neatractivă - Drumuri și trotuare deteriorate, de interes național și local - Drumul regional G128 G125 R35 "Congazcicul de Sus - largara" este deteriorat și nu asigură acces sigur și permanent la piețe, servicii, locuri de muncă - Deficiențe legate de aprovizionarea cu apă pe timp de vară din cauza creșterii consumului, valorificării ineficiente și folosirii neraționale a apei - Prezența mai multor clădiri deteriorate și ruinate în centrul satului prezintă pericole de siguranță și afectează aspectul estetic al localității - Suprafețe mari de păduri au fost defrișate și resursele naturale sunt în scădere - Gunoiștea din localitate este îngredită parțial și răspândirea deșeurilor duce la poluarea mediului - Iazurile din localitate au secat, afectând biodiversitatea locală - Prea puțini actori locali din sectoarele eligibile valorifică oportunitățile oferite de Programul LEADER prin finanțările acordate de GAL "Steaua Bugeacului" - Centrul Comunitar de Servicii Sociale nu este reparat și nu asigură condițiile necesare pentru reprezentanții interesați din sectorul privat - APL nu dispune de elemente de heraldică locală (stema, drapel)
Oportunități	Riscuri

<ul style="list-style-type: none"> - Atragerea investițiilor europene - Creșterea suprafețelor împădurite și îmbunătățirea calității mediului - Valorificarea resurselor de energie verde: sisteme fotovoltaice, eoliene... - Dezvoltarea micului business - Valorificarea mai activă a potențialului cultural și turistic - Adaptarea la schimbările climatice și creșterea rezilienței comunității - Așezarea geografică favorabilă în apropierea polului de creștere economică Comrat, unde există locuri de muncă, servicii publice calitative (sănătate, transport public, odihnă, agrement...) - Eficientizarea prestării serviciilor pentru populație prin inițierea CUPS 	<ul style="list-style-type: none"> - Emigrarea populației economic active - Schimbările climaterice - Probleme demografice legate de sporul natural negativ și creșterea gradului de îmbătrânire a populației - Instabilitatea economică - Războiul la hotar - Cadrul legal imperfect și, pe alocuri, restrictive - Riscuri legate de scăderea volumului apelor de suprafață și aprovizionarea cu apă prin sisteme centralizate - Amplasarea geografică în Stepă Bugeacului într-o zonă extrem de secetoasă, care afectează dezvoltarea agriculturii
--	--

3. Obiective și Priorități

Misiunea - APL Borogani are misiunea să promoveze dezvoltarea durabilă a localității prin management responsabil și atragerea investițiilor, administrarea eficientă a resurselor și patrimoniului local, dinamizarea dezvoltării economice locale, prestarea serviciilor publice de calitate, accesibile și incluzive, protecția mediului ambiant și adaptarea la schimbările climatice, asigurând locuitorilor un nivel înalt de bunăstare.

Viziunea "Borogani 2030"

În 2030 satul Borogani va deveni:

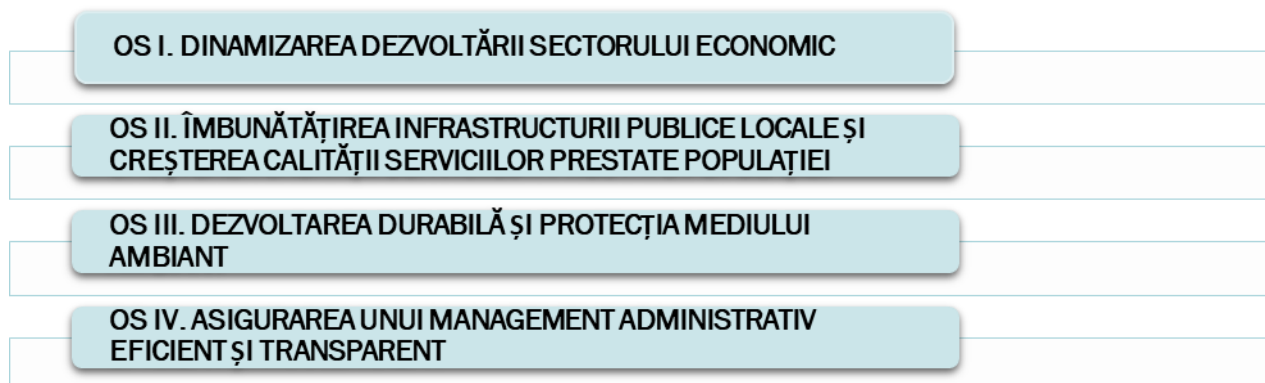
- o localitate prosperă, înverzită,
- cu drumuri renovate,
- instituții moderne și accesibile,
- dezvoltată economic,
- atractivă pentru tineri, investitori și turiști,
- cu autorități publice performante, care prestează servicii de calitate și digitalizate, unde
- populația se bucură de siguranță, confort și un trai decent.

Valorile APL Borogani:

Transparență
Parteneriat
Responsabilitate
Nediscriminare
Tradiție
Perseverență
Deschidere spre tot ce este nou și inovativ

3.1. Obiective strategice, specifice și acțiuni:

3.1.1. OBIECTIVE STRATEGICE

3.2. OBIECTIVE SPECIFICE

OBIECTIVUL STRATEGIC # I. DINAMIZAREA DEZVOLTĂRII SECTORULUI ECONOMIC

Obiectiv specific 1.1: **Susținerea dezvoltării agriculturii**

Obiectiv specific 1.2: **Modernizarea afacerilor economice**

Obiectiv specific 1.3: **Consolidarea potențialului turistic local**

Obiectiv specific 1.4: **Creșterea volumului de investiții atrase**

OBIECTIVUL STRATEGIC # II. ÎMBUNĂTĂȚIREA INFRASTRUCTURII PUBLICE LOCALE ȘI CREȘTEREA CALITĂȚII SERVICIILOR PRESTATE POPULAȚIEI

Obiectiv specific 2.1: **Modernizarea infrastructurii educaționale și creșterea calității procesului educațional**

Obiectiv specific 2.2: **Dezvoltarea infrastructurii cultural-sportive și crearea oportunităților de participare la activități artistice, educative și sportive pentru toate grupurile de vârstă**

Obiectiv specific 2.3: **Reabilitarea drumurilor locale și modernizarea rețelelor de utilități publice**

Obiectiv specific 2.4: **Consolidarea sprijinului și a mecanismelor de protecție socială a populației, inclusiv, din grupurile vulnerabile.**

OBIECTIVUL STRATEGIC # III. DEZVOLTAREA DURABILĂ ȘI PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT

Obiectiv specific 3.1: **Îmbunătățirea protecției mediului și reducerea poluării**

Obiectiv specific 3.2: **Eficiență energetică și valorificarea energiei verzi**

Obiectiv specific 3.3: **Adaptarea la schimbări climatice și creșterea rezilienței**

OBIECTIVUL STRATEGIC # IV. ASIGURAREA UNUI MANAGEMENT ADMINISTRATIV EFICIENT ȘI TRANSPARENT

Obiectiv specific 4.1: Introducerea și aplicarea unor soluții digitale pentru creșterea accesului cetățenilor la servicii publice

Obiectiv specific 4.2: Creșterea capacităților cetățenilor de participare activă în viața comunității

Obiectiv specific 4.3: Îmbunătățirea cooperării comunitare, intercomunitare și internaționale

Obiectiv specific 4.4: Sporirea transparenței locale

4. Planul de Acțiuni

OBIECTIVUL STRATEGIC # I. DINAMIZAREA DEZVOLTĂRII SECTORULUI ECONOMIC

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
OS 1.1. Susținerea dezvoltării agriculturii	1.1.1. Finalizarea procedurilor de înregistrare a cotelor valorice și facilitarea accesului reprezentanților sectorului privat la terenuri și spații necesare dezvoltării afacerilor	2026-2028	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Proceduri finalizate și acces facilitat 	-	-
	1.1.2. Sprijinirea activității crescătorilor de animale prin relansarea activității punctului de colectare a laptelui	2026	Agenții economici interesați, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Punctul de colectare a laptelui facilitează comercializarea materiei prime către Fabrica de procesare a laptelui din Cimișlia 	-	-
	1.1.3. Reamplasarea Pieței agricole și schimbarea locației tarabelor comerciale, valorificare acestora în cadrul târgurilor, expozițiilor și evenimentelor cultural-turistice locale	2026	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Piața este reamplasată 	20 000	Buget local
	1.1.4. Eficientizarea activității administrative a afacerilor locale prin deschiderea birourilor, finalizarea lucrărilor de reparație în cadrul Centrului de Servicii Sociale	2027- 2028	Agenții economici interesați, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Cel puțin 3 agenți economici deschid birouri în Centrul de Servicii sociale 	-	-
	1.1.5. Atragerea experților și organizarea instruirilor pentru reprezentanții din sectorul privat privind îmbunătățirea managementului firmelor, oportunități de finanțare	sistematic	APL Borogani, Agenții economici interesați	<ul style="list-style-type: none"> Cel puțin 2 seminare de instruire organizate anual 	30 000	Resurse ale organizațiilor prestatoare de servicii (ODA, IFAD...)
	1.1.6. Consolidarea capacităților reprezentanților din sectorul privat în domeniul valorificării resurselor de energie verde	sistematic	APL Borogani, Agenții economici interesați	<ul style="list-style-type: none"> Cel puțin 1 seminar de instruire organizate anual 	20 000	<ul style="list-style-type: none"> Resurse ale organizațiilor prestatoare de servicii (ODA...)
	1.1.7. Organizarea și desfășurarea campaniilor de promovare a produselor locale și activității sectorului privat	anual	APL Borogani, Agenții economici interesați	<ul style="list-style-type: none"> O campanie de promovare organizată anual 	-	-
OS 1.2. Modernizarea afacerilor economice	1.2.1. Creșterea gradului de tehnologizare a afacerilor locale, inclusiv, din sectorul zootehnic prin echiparea cu utilaje noi	2026-2030	Agenții economici locali	<ul style="list-style-type: none"> Modernizarea afacerilor 	-	Din resursele afacerilor
	1.2.2. Digitalizarea serviciilor prin înregistrarea de către ÎM Servicii Comunale Borogani în MPAY pentru	2026	ÎM Servicii Comunale Borogani, APL	<ul style="list-style-type: none"> Servicii înregistrare 	-	Din resursele ÎM Servicii

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
	asigurarea plății serviciilor de aprovizionare cu apă și colectare deșeuri		Borogani			Comunale Borogani
	1.2.3 Organizarea sesiunilor de informare pentru consumatorii de servicii locale privind plata serviciilor prin MPAY	2026	ÎM Servicii Comunale Borogani, APL Borogani	• Membri ai comunității informați	-	-
	1.2.4 Promovarea în rândul populației locale și diasporei a necesității inițierii unor noi afaceri solicitate de populație: servicii patiserie, plăcintării, brutărie, servicii turistice (cazare, alimentare) ș.a.	permanent	APL Borogani	• Populația și diaspora informată	-	-
OS 1.3 Consolidarea potențialului turistic local	1.3.1 Elaborarea unui video despre obiectivele de interes turistic din localitate și promovarea activă a traseului turistic creat	2026	APL Borogani, Casa de cultură, Muzeul, AO a Băștinașilor din Borogani, CLT	• Video creat și promovat masiv	10 000	Efort voluntar al persoanelor implicate
	1.3.2 Conectarea traseului turistic local la Traseul turistic din r-l Leova, promovarea activă a acestuia	2026	APL Borogani, Casa de cultură, Muzeul, AO a Băștinașilor din Borogani, CLT	• Traseu turistic promovat	-	-
	1.3.3 Informarea și promovarea în localitate a necesității de creare a caselor rurale și agropensiunilor	permanent	APL Borogani, Casa de cultură, Muzeul, AO a Băștinașilor din Borogani, CLT	• Identificate familii interesate	-	-
	1.3.4 Instalarea a 2 panouri de informare turistică în diferite sectoare a localității	2027	APL Borogani	• 2 panouri de informare instalate	30 000	Buget local
OS 1.4. Creșterea volumului de investiții atrase	1.4.1. Elaborarea unui profil investitional pentru atragerea investițiilor în format online (cu clădiri, terenuri disponibile)	2027-2028	APL Borogani	• profil investitional elaborat	50 000	• Granturi atrase, buget local
	1.4.2. Distribuirea ghidului investițional la nivel regional, național și în diasporă pentru identificarea investitiilor	permanent	APL Borogani	• profil investitional distribuit pe larg	-	-

OBIECTIVUL STRATEGIC # II. ÎMBUNĂTĂȚIREA INFRASTRUCTURII PUBLICE LOCALE ȘI CREȘTEREA CALITĂȚII SERVICIILOR PRESTATE POPULAȚIEI

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
OS 2.1 Modernizarea infrastructurii educaționale și creșterea calității procesului educațional	2.1.1 Deschiderea unui laborator digital cu tehnologii moderne în gimnaziul "Grigore Vieru"	2026-2027	Administrația instituției, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Laborator digital deschis Condiții mai moderne de organizare a procesului educațional 	200 000	Granturi și resurse externe, buget raional
	2.1.2 Renovarea parțială a pardoselii în clasele din gimnaziul "Gr. Vieru"	2026	Administrația instituției, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Condiții mai bune de organizare a procesului educațional 	300 000	Bugetul instituției, granturi externe
	2.1.3 Îngrădirea terenului aferent al gimnaziului "Gr. Vieru"	2027-2028	Administrația instituției, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Teren îngrădit Grad de siguranță și durabilitate sport 	500 000	Buget raional, național, granturi externe
	2.1.4 Dotarea a 10 cabinete de studiu cu mobilier nou (gimnaziul "Gr. Vieru")	2027-2030	Administrația instituției, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> 10 Clase de studiu dotate cu mobilier nou 	400 000	Bugetul instituției, raional, național, granturi externe
	2.1.5 Identificarea cadrelor didactice interesate, profesionalizarea acestora și lansarea cursurilor de robotică în ambele gimnazii	2027-2030	Administrația instituției	<ul style="list-style-type: none"> Cursuri de robotică lansate Copii instruiți în spiritul tehnologiilor noi 	-	-
	2.1.6 Reparația capitală a acoperișului la gimnaziul "V. Badiu"	2027-2029	Administrația instituției, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Acoperiș reparat 	2 000 000	Buget raional, național, granturi externe, bugetul instituției, buget local
	2.1.7 Consolidarea pereților externi (parțial) și termoizolarea edificiului (gimnaziul "V. Badiu")	2027-2030	Administrația instituției, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Pereți termoizolați Energia termică conservată 	8 000 000	Buget raional, național, granturi externe, bugetul instituției, buget local
	2.1.8 Deschiderea unui laborator digital cu tehnologii moderne în gimnaziul "V. Badiu"	2026-2027	Administrația instituției, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Laborator digital deschis Condiții mai moderne de organizare a procesului educațional 	200 000	Granturi și resurse externe, buget raional
	2.1.9 Lucrări de renovare a 2 grupe și a cabinetului medical din cadrul Grădiniței "Andrieș"	2026-2027	APL Borogani, Administrația instituției	<ul style="list-style-type: none"> 2 săli renovate 	250 000	Buget local, național

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
				<ul style="list-style-type: none"> Cabinet medical renovat 		
	2.1.10 Achiziționarea și instalarea în curtea grădiniței a 2 complexe de joacă pentru copii	2027-2028	APL Borogani, Administrația instituției, AO a Băștinașilor din Borogani	<ul style="list-style-type: none"> 2 complexe de joacă instalate Condiții mai bune pentru joc și odihnă activă a copiilor 	200 000	Granturi și resurse externe, buget, resurse colectate împreună cu diaspora
	2.1.11 Finisarea pavării terenului aferent grădiniței	2026	APL Borogani, Administrația instituției	<ul style="list-style-type: none"> Teren aferent amenajat și sigur 	400 000	Bugetul instituției, local, raional, național
	2.1.12 Dotarea grădiniței cu tehnologii moderne (Smart TV, table interactive)	2027	APL Borogani, Administrația instituției, agenți economici locali, AO a Băștinașilor din Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Grădiniță dotată Condiții mai atractive pentru proces educațional 	100 000	Granturi și resurse externe, buget raional, resurse colectate împreună cu diaspora
OS 2.2 Dezvoltarea infrastructurii cultural-sportive și crearea oportunităților de participare la activități artistice, educative și sportive pentru toate grupurile de vârstă	2.2.1 Procurarea echipamentului de sonorizare și lumini la Casa de cultură Borogani	2026	APL Borogani, administrația instituției	<ul style="list-style-type: none"> Echipament de sonorizare procurat Echipament lumini procurat Condiții mai atractive de organizare a evenimentelor culturale 	400 000	Granturi și resurse externe, buget raional, național
	2.2.2 Achiziționarea și dotarea Casei de cultură cu echipamente noi multi-media (calculator, imprimantă, led)	2026-2027	APL Borogani, administrația instituției, AO a Băștinașilor din Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Echipamente moderne multi-media procurate Activitate administrativă eficientizată 	300 000	Buget local, granturi și resurse externe, buget raional, național, resurse colectate împreună cu diaspora, fonduri atrase prin intermediul GAL
	2.2.3 Procurarea a 100 scaune pliante pentru desfășurarea activităților culturale în diverse locații la aer liber	2026	APL Borogani, administrația instituției	<ul style="list-style-type: none"> Condiții mai bune pentru activități în aer liber 	80 000	Buget local
	2.2.4 Construcția unui bloc sanitar (la aer liber)	2027-2028	APL Borogani, administrația instituției	<ul style="list-style-type: none"> Condiții mai bune și accesibile pentru vizitatorii instituției 	150 000	Buget local
	2.2.5 Schimbarea ușilor de acces în sălile Muzeului de istorie și Etnografie Borogani	2026	APL Borogani, angajații muzeului	<ul style="list-style-type: none"> Condiții mai bune de acces în sălile muzeului 	30 000	Buget local

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
	2.2.6 Achiziționarea și dotarea muzeului cu echipamente noi multi-media (calculator, proiector, ecran, imprimantă)	2026	APL Borogani, angajații muzeului, AO a Băștinașilor din Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Echipament achiziționat Condiții mai bune pentru activități muzeale 	60 000	Buget local, granturi și resurse externe, resurse colectate împreună cu diaspora, fonduri atrase prin intermediul GAL
	2.2.7 Identificarea unei persoane competente și angajarea în cadrul instituției (realizarea serviciilor de digitalizare a fondului muzeal, informare turistică...)	2026-2028	APL Borogani, angajații muzeului	<ul style="list-style-type: none"> Persoană identificată și angajată 	-	Buget local planificat
	2.2.8 Deschiderea în cadrul Muzeului a Centrului de Informare Turistică Borogani	2027-2028	APL Borogani, angajații muzeului	<ul style="list-style-type: none"> Centru de Informare turistică deschis 	-	-
	2.2.9 Procurarea unor echipamente pentru Cercurile sportive din incinta Casei de cultură (laptop, imprimantă)	2026	APL Borogani, administrația instituției, AO a Băștinașilor din Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Echipament procurat și utilizat în activitatea administrativă a reprezentanților cercurilor sportive 	25 000	Buget local, resurse colectate cu diaspora sau donații din partea băștinașilor, fonduri atrase prin intermediul GAL
	2.2.10 Instalarea sistemului de iluminat în parcul public bazat pe folosirea energiei solare	2026-2027	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Sistem de iluminare instalat 	100 000	Granturi și resurse externe
	2.2.10 Dotarea parcului central cu leagăne pentru adulți, bănci și coșuri pentru gunoi	2027-2028	APL Borogani, AO a Băștinașilor din Borogani, alte OSC locale	<ul style="list-style-type: none"> Parc central dotat 	100 000	Granturi și resurse externe
	2.2.11 Procurarea de către APL a unei căsuțe țărănești și amenajarea unei Case-muzeu tradiționale	2028-2030	APL Borogani, agenții economici locali	<ul style="list-style-type: none"> Casă -muzeu procurată Casă-muzeu deschisă pentru publicul arg și vizitatori 	500 000	Buget local
OS 2.3. Reabilitarea drumurilor locale și modernizarea rețelelor de utilități publice	2.3.1 Crearea unui grup de lucru local, care să propulseze la nivel național necesitatea de urgentare a reparației drumului regional G128 G125 R35	2026-2027	APL Borogani, lideri comunitari	<ul style="list-style-type: none"> Grup de lucru creat și inițiativă propulsată 	20 000	Buget local, contribuții agenți economici locali
	2.3.2 Elaborarea unui Regulament local de selectare și prioritizare a drumurilor și trotuarelor care urmează să fie reparate	2026	APL Borogani, membrii comunității	<ul style="list-style-type: none"> Regulament elaborat 	-	-
	2.3.3 Aprobarea prin decizia CL Borogani a Regulamentului local de selectare și prioritizare a drumurilor și trotuarelor care urmează să fie	2026	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Regulament aprobat și pus în aplicare 	-	-

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
	reparate					
	2.3.4 Finalizarea lucrărilor de reparare a drumurilor locale: str. Prieteniei, str. Negruzzi în beton asfaltic	2026	APL Borogani	• Străzi renovate	9 000 000	Fonduri naționale gestionate prin ONDRL
	2.3.5 Finalizarea lucrărilor de reabilitare a str. Macedon, în variantă albă	2026	APL Borogani	• Străzi renovate	1 800 000	Fonduri din bugetul local, contribuție a comunității
	2.3.6 Finalizarea lucrărilor de reabilitare a drumului din sectorul lazul de sus	2026	APL Borogani	• Străzi renovate	2 000 000	Fonduri din bugetul local, contribuție a comunității
	2.3.7 Reabilitarea altor străzi și porțiuni de drumuri în baza Regulamentului aprobat și concursurilor desfășurate	2027-2030	APL Borogani	• Străzi renovate	8 000 000	Fonduri naționale, granturi externe, buget local și raional
	2.3.8 Reabilitarea trotuarului din str. Negruzzi pe o lungime de 600 m	2026	APL Borogani, AO a Băstinașilor din Borogani, alte OSC locale	• Trotuare renovate	700 000	Fonduri naționale (DAR 1+3), buget local, resurse colectate cu diaspora
	2.3.9 Reabilitarea drumului de acces către zona economică a satului – Drumul Fermei, în beton asfaltic	2027-2028	APL Borogani, agenții economici cu acces la acest drum	• Drum de acces spre zona economică reabilitat	15 000 000	Granturi atrase (IFAD), fonduri naționale, contribuții a reprezentanților sectorului privat
	2.3.10 Servicii de analiză și identificare a soluției tehnice pentru construcția sistemului de canalizare în corespundere cu realitățile locale	2026	APL Borogani, companii de proiectare	• Soluții tehnice identificate în corespundere cu tipul de relief din localitate	1 000 000	Granturi atrase de la fonduri naționale (de mediu), resurse din buget raional și local
	2.3.11 Elaborarea documentației tehnice pentru construcția sistemului de canalizare	2027	APL Borogani, companii de proiectare	• Documentație tehnică elaborată	2 000 000	Buget local, raional, național
	2.3.11 Construcția sistemului de canalizare	2028-2030	APL Borogani	• Rețea de canalizare construită	100 000 000	Granturi externe
OS 2.4: Consolidarea sprijinului și a mecanismelor de protecție socială a populației, inclusiv, din grupurile vulnerabile.	2.4.1 Reabilitarea spațiilor în Centrul de Servicii Sociale (Centrul de Sănătate) și crearea condițiilor pentru inițierea unor activități comunitare pentru populația de diferite vârste (tineri, persoane în etate...)	2027	APL Borogani	• Centrul de Servicii Sociale reabilitat	2 000 000	Granturi externe, buget local
	2.4.2 Dotarea și echiparea spațiilor pentru deschiderea activităților sociale	2027	APL Borogani, AO a Băstinașilor din Borogani, alte OSC	• Spații dotate și achizitate	200 000	Granturi externe, buget local

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
			locale			
	2.4.3 Deschiderea Clubului persoanelor cu vârsta 50+ în Centrul de Servicii Sociale	2028	APL Borogani, AO a Băștinașilor din Borogani, alte OSC locale	<ul style="list-style-type: none"> Club deschis 	100 000	Granturi externe, buget local
	2.4.4 Deschiderea spălătoriei sociale din s. Borogani	2029	APL Borogani, Centrul de Sănătate, AO a Băștinașilor din Borogani, alte OSC locale	<ul style="list-style-type: none"> Spălătorie deschisă 	500 000	Granturi externe, resurse colectate cu diaspora, buget național și local
	2.4.5 Identificarea soluțiilor de acoperire financiară (taxă locală) și inițierea unor servicii locale de ritual (săparea gropilor, curățirea cimitirelor...)	2027	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Soluții de acoperire financiară a serviciilor identificate Servicii create 	-	-
	2.4.6 Procurarea unui utilaj de excavare necesar în săparea gropilor (Bobkat), transmiterea către ÎM	2026	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Utilaj procurat și pus în funcțiune 	300 000	Buget local
	2.4.7 Dezvoltarea și extinderea serviciilor de colectare și evacuare a deșeurilor menajere	2026-2028	APL Borogani, ÎM Servicii Comunale Borogani”	<ul style="list-style-type: none"> Serviciu consolidat și prestat calitativ 	2 000 000	Resursele ÎM din servicii prestate, buget local
	2.4.8 Creșterea numărului de clienți ai serviciului de colectare și evacuare a deșeurilor menajere solide de la 50% la 90% acoperire	2026-2028	APL Borogani, ÎM Servicii Comunale Borogani”	<ul style="list-style-type: none"> Număr de clienți ai serviciului crescut 	-	-
	2.4.9 Secționarea gunoștii pentru depozitarea separată a diferitor tipuri de deșeuri (vegetale, de construcție, gunoi menajer,...)	2026-2027	APL Borogani, ÎM Servicii Comunale Borogani”	<ul style="list-style-type: none"> Gunoște secționată și asigurate condiții pentru depozitarea separată a deșeurilor 	50 000	Resursele ÎM din servicii prestate, buget local
	2.4.10 Organizarea proiecțiilor de filme în aer liber cu acces pentru toate persoanele interesate	anual	AdB Junior, Consiliul Local al Elevilor, Casa de cultură, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Proiecții de filme organizate 	-	-
	2.4.11 Construcția pantelor de acces la Centrul de Sănătate Publică și Gimnaziul "V. Badiu"	2026	Administrațiile instituțiilor	<ul style="list-style-type: none"> 2 pante de acces construite 	60 000	Bugetul instituțiilor
	2.4.12 Crearea serviciului fizioterapeutic în cadrul Centrului de Sănătate	2028	Administrația instituție	<ul style="list-style-type: none"> Servicii fizioterapeutice deschise 	500 000	Bugetul instituției

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
	2.4.13 Inițierea unui Club de discuții pentru și despre persoanele cu dizabilități. Discutarea problemelor și soluțiilor pentru creșterea incluziunii persoanelor cu dizabilități în s. Borogani și r-l Leova.	2026	Grupul de inițiativă local, APL Borogani, Centrul de Sănătate	<ul style="list-style-type: none"> • Club de discuții inițiat • Soluții de sprijin a persoanelor cu dizabilități promovate 	-	-
	2.4.14 Dezvoltarea parteneriatului comunitar dintre Grupul de inițiativă a persoanelor cu dizabilități cu centre medicale și asociații de suport din raion și țară	2026	Grupul de inițiativă local, APL Borogani, Centrul de Sănătate	<ul style="list-style-type: none"> • Parteneriat consolidat 	-	-
	2.4.15 Constituirea unei Asociații Obștești, care să apere și să promoveze drepturile persoanelor cu dizabilități în localitate și raion	2026-2027	Grupul de inițiativă local	<ul style="list-style-type: none"> • Echipa de fondatori ai AO identificată • Asociație înregistrată 	1000,00	Bugetul fondatorilor AO

OBIECTIVUL STRATEGIC # III. DEZVOLTAREA DURABILĂ ȘI PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
OS 3.1. <i>Îmbunătățirea protecției mediului și reducerea poluării</i>	3.1.1. Extinderea suprafețelor de păduri prin plantarea a 24 ha	2026-2029	Agenția MOLDSILVA; APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> • 24 ha teren păduri plantate 	-	Resursele financiare Agenția MOLDSILVA
	3.1.2. Finalizarea îngrădirii gunoștii autorizate din Borogani	2026	APL Borogani, ÎM Servicii Comunale Borogani"	<ul style="list-style-type: none"> • Gunoiștea este îngrădită integral 	200 000	Buget local, bugetul ÎM Servicii Comunale Borogani"
	3.1.3 Reparația capitală a depozitului de deșeuri reciclabile	2026-2027	APL Borogani, ÎM Servicii Comunale Borogani"	<ul style="list-style-type: none"> • Depozit reparat capital 	2 000 000	Buget local, bugetul ÎM Servicii Comunale Borogani", granturi externe
	3.1.4 Procurarea unei prese de balotat deșeuri la o capacitate mai mare decât cea actuală	2026-2027	APL Borogani, ÎM Servicii Comunale Borogani"	<ul style="list-style-type: none"> • Presă de balotat procurată • Deșeuri prsate și comercializate 	300 000	Buget local, bugetul ÎM Servicii Comunale Borogani", granturi externe
	3.1.5 Organizarea anuală a campaniilor de	anual	APL Borogani,	<ul style="list-style-type: none"> • Campanii de salubritate 	-	-

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
	salubritate și estetizare a localității		instituțiile publice, OSC-urile	organizate		
OS 3.2. Eficiență energetică și valorificarea energiei verzi	3.2.1 Elaborarea auditului energetic, a documentației necesare și conectarea la energie verde a gimnaziului "Gr. Vieru" prin plasarea panourilor fotovoltaice	2026-2027	Administrația instituțiilor, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> • Audit energetic elaborat • Documentație tehnică pregătită • Sisteme de panouri fotovoltaice instalate 	10 000	Bugetul instituției, granturi atrase
	3.2.2 Elaborarea auditului energetic, documentației necesare și conectarea la energie verde gimnaziului "V. Badiu" prin plasarea panourilor fotovoltaice	2026-2027	Administrația instituțiilor, APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> • Audit energetic elaborat • Documentație tehnică pregătită • Sisteme de panouri fotovoltaice instalate 	10 000	Bugetul instituției, granturi atrase
	3.2.3 Elaborarea auditului energetic, documentației necesare și instalarea panourilor fotovoltaice pe clădirea primăriei	2027-2028	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> • Audit energetic elaborat • Documentație tehnică pregătită • Sisteme de panouri fotovoltaice instalate 	500 000	Buget local, granturi atrase
	3.2.4 Elaborarea documentației necesare și instalarea panourilor fotovoltaice la Casa de cultură	2026	APL Borogani, Administrația instituției	<ul style="list-style-type: none"> • Audit energetic elaborat • Documentație tehnică pregătită • Sisteme de panouri fotovoltaice instalate 	950 000	Bugetul instituției, granturi atrase
	3.2.5 Instalarea panourilor fotovoltaice la cele 4 fântâni arteziene	2027-2028	APL Borogani, ÎM Servicii Comunale Borogani"	<ul style="list-style-type: none"> • 4 Sisteme de panouri fotovoltaice instalate la fântânile arteziene 	150 000	Buget local, bugetul ÎM Servicii Comunale Borogani"
OS 3.3 Adaptarea la schimbări climatice și creșterea rezilienței	3.3.1 Curățirea și amenajarea izvorului - Răzășie	2027	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> • Izvor curățit • Invor amenajat și atractiv pentru consumul de apă 	30 000	Buget local

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
	3.3.2 Identificarea resurselor financiare și curățirea izvoarelor celor 2 iazuri secate	2027-2029	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Resurse financiare identificate Izvoare curățite 	10 000,0	Granturi atrase, buget național
	3.3.3 Plantarea arborilor pe malul râului Ialpușel și a celor 2 iazuri	anual	APL Borogani, membrii comunității	<ul style="list-style-type: none"> Campanii anuale de plantare a arborilor realizate 	-	-
	3.3.5 Elaborarea documentației tehnice pentru construcția a 2 lacuri de acumulare în teritoriul s. Borogani	2027-2029	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Documentație tehnică elaborată 	300 000	Granturi atrase, buget național
	3.3.6 Construcția 2 lacuri de acumulare în teritoriul s. Borogani	2029-2030	APL Borogani	<ul style="list-style-type: none"> Lacuri de acumulare construite 	6 000 000	Granturi atrase, buget național

OBIECTIVUL STRATEGIC # IV. ASIGURAREA UNUI MANAGEMENT ADMINISTRATIV EFICIENT ȘI TRANSPARENT

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
OS 4.1. <i>Introducerea și aplicarea unor soluții digitale pentru creșterea accesului cetățenilor la servicii publice</i>	4.1.1. Modernizarea paginii web oficiale a Primăriei Borogani (structură nouă, formulare online, secțiune transparentă)	2026	Primar, secretar, bibliotecar	<ul style="list-style-type: none"> Site actualizat și funcțional; min. 10 formulare/cereri disponibile online 	10 000	Buget local / granturi;
	4.1.2. Implementarea Ghișeului Unic electronic (e-Cereri, e-Adeverințe, e-Comunicare)	2026	Primar, secretar Parteneriate cu e-guvernare; licențe software	<ul style="list-style-type: none"> Platformă funcțională; min. 30% din solicitări depuse online 	30 000	<ul style="list-style-type: none"> Buget local, granturi
	4.1.3. Introducerea plăților online pentru taxe și servicii (integrare MPay)	2026	Primărie, contabilitate	Minimum 50% din plăți efectuate online în primul an	15 000 (Suport tehnic MPay; instruire personal)	Buget local
	4.1.4. Digitalizarea registrului de evidență a terenurilor, imobilelor și arhivei	2027	Specialist cadastru, Primărie	100% arhivă scanată; bază de date electronică	30 000	Echipe scanare; software registru
	4.1.5. Crearea aplicației mobile „Borogani – Primăria ta” pentru comunicare rapidă	2026	Primărie, dezvoltator IT	Aplicație disponibilă pe Android și iOS; min. 1000 utilizatori în primul an	20 000	Grant TIC / buget local

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
	4.1.6. Instalarea panourilor digitale de informare în puncte-cheie	2027	Primar	• Min. 3 panouri instalate (Primărie, CMF, Casa de Cultură)	50 000	Bugetul local, granturi
	4.1.7. Formarea competențelor digitale ale angajaților primăriei	2025-2030 permanent	Primar, secretar	• Min. 2 instruiți/an; 100% angajați instruiți	10 000	Buget local
	4.1.8. Campanii de alfabetizare digitală pentru cetățeni (seniori, tineri, persoane vulnerabile)	2026-2030 anual	Primar, bibliotecar, ONG	• Campanii de alfabetizare digitală pentru cetățeni (seniori, tineri, persoane vulnerabile)	10 000	Buget local, granturi
OS 4.2. Creșterea capacităților cetățenilor de participare activă în viața comunității	4.2.1 Implementarea platformei digitale de consultare publică (sondaje, opinii, colectare propuneri)	2026	Primărie, IT	• Platformă funcțională; min. 500 utilizatori în primul an	50 000	• Buget local
	4.2.2 Crearea Consiliului Local al Tinerilor și organizarea de activități lunare de implicare civică	2026	Primărie, Școli, Consiliul Raional	• Min. 20 tineri implicați activ; creșterea rolului tinerilor în comunitate	15 000	• Buget local, programe de tineret
	4.2.3 Realizarea campaniei „Vocea ta contează!” pentru promovarea participării la consultări și ședințe publice	2026-2030	Primărie, Bibliotecă, ONG-uri	• Creșterea participării cu min. 30% la consultări publice	20 000	• Buget local
OS 4.3 Îmbunătățirea cooperării comunitare, intercomunitare și internaționale	4.3.1 Stabilirea și extinderea parteneriatelor cu localități din Republica Moldova și din străinătate	2026-2030	Primărie, Consiliul Local	• Min. 3 parteneriate noi semnate	20 000	• Buget local / Programe de cooperare
	4.3.2 Participarea la rețele și programe internaționale de dezvoltare locală (ex.: NALAS, PLATFORMA, Programe UE)	2026-2030	Primărie, parteneri regionali	• Acces la expertiză externă și noi oportunități de finanțare	15 000	• Buget local/ programe internaționale
	4.3.3 Organizarea vizitelor de schimb de experiență cu localități din țară și din străinătate	2026-2030	Primărie, Consiliul Local	• Min. 3 vizite realizate; transfer de bune practici	30 000	• Buget local / Granturi
	4.3.4 Crearea unui Consorțiu Intercomunitar pentru dezvoltare regională (drumuri, mediu, turism local)	2027	Primărie, Consiliile locale din regiune	• Parteneriat formalizat; proiecte comune depuse	25 000	• Buget local / ADR Sud
	4.3.5 Participarea localității la târguri și expoziții naționale și internaționale pentru promovarea comunității ("Târgul Turismului" la Mold Expo)	2026-2030	Primărie, antreprenori locali	• Vizibilitatea localității crescută; atragerea de investitori	40 000	• Buget local / Sponsori
OS 4.4 Sporirea transparenței locale	4.4.1. Publicarea tuturor deciziilor, bugetelor, achizițiilor și proiectelor pe pagina web a primăriei	2026-2030	Primărie, Secretarul Consiliului	• Creșterea accesului la informație; actualizare lunară asigurată	10 000	• Buget local

Obiective Specifice	Acțiuni	Termen de realizare	Responsabili și parteneri	Rezultat așteptat	Cost estimativ, MDL	Sursa de Finanțare
	4.4.2. Procurarea echipamentelor necesare și transmiterea live a ședințelor Consiliului Local și arhivarea video pe site	2027- 2030	Primărie, Consiliul Local, secretarul Consiliului Local	<ul style="list-style-type: none"> • Transparență crescută; min. 80% ședințe transmise online 	20 000	<ul style="list-style-type: none"> • Buget local / Sponsori
	4.4.3. Elaborarea și aprobarea Regulamentului pentru inițierea mecanismului de Bugetare Participativă	2027-2030	Primărie, Consiliul Local, ONG-uri	<ul style="list-style-type: none"> • Min. 3 proiecte propuse anual de cetățeni 	90 000	<ul style="list-style-type: none"> • Buget local / granturi
	4.4.4. Implementarea unui program de micro-granturi comunitare (max. 20 mii lei per inițiativă) pentru proiecte propuse de cetățeni în cadrul Bugetării Participative	2026-2030	Primărie, Consiliul Local, parteneri de dezvoltare	<ul style="list-style-type: none"> • Min. 10 proiecte comunitare realizate 	200 000	<ul style="list-style-type: none"> • Granturi, buget local (cofinanțare)
	4.4.5. Realizarea „Zilei Ușilor Deschise” la Primărie – prezentarea proiectelor, audiențe, discuții publice	2026-2030 1 dată/an	Primărie, Consiliul Local	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea transparenței și a încrederii cetățenilor 	5 000	<ul style="list-style-type: none"> • Buget local
	4.4.6. Organizarea anuală a acțiunii comunitare ”Primar pentru o zi” cu implicarea tinerilor din comunitate	anual	Primărie, managementul instituțiilor educaționale, Consiliul Tinerilor	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea gradului de comunicare dintre APL și tinerii localității • Creșterea gradului de cunoaștere și promovare a dialogului comunitar 	-	-
	4.4.7. Crearea și distribuirea Ghidului Cetățeanului informat din Borogani (informații despre drepturi, servicii, consultări, participare)	2028	Primărie, Bibliotecă	<ul style="list-style-type: none"> • Ghid tipărit și digital; min. 500 exemplare distribuite 	30 000	<ul style="list-style-type: none"> • Buget local / sponsori

IMPLEMENTAREA ȘI MONITORIZAREA STRATEGIEI

10.1 Etape de Implementare

Succesul realizării Strategiei de Dezvoltare social-economică a s. Borogani depinde, în mare măsură, de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acesteia, de prezenta unei coaliții încheiate în societate. În procesul realizării Strategiei vor fi implicați mai mulți actori, îndeplinind rolul de implementatori ai acțiunilor planificate. Aceștia sunt :

1. Administrația publică locală (Consiliul Local, Primarul, Primăria)
2. Locuitorii satului
3. Societatea civilă
4. Agenții economici
5. Structuri externe (Consiliul raional, Guvernul, Organizațiile internaționale).

Implementarea Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a s. Borogani poate fi divizată convențional în 3 etape:

Adoptarea Strategiei de dezvoltare. În cadrul acestei etape Strategia de dezvoltare va fi supusă dezbaterilor în cadrul Audierilor publice organizate de către primărie. După dezbateri și ajustarea propunerilor și recomandărilor făcute, Strategia va fi înaintată Consiliului Local spre aprobare. După aprobarea strategiei, Primăria va coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale și anuale privind realizarea strategiei în conformitate cu Planul Strategic de Acțiuni.

Implementarea Strategiei de dezvoltare se va efectua prin realizarea acțiunilor, activităților, măsurilor și proiectelor concrete de implementare. Pentru fiecare acțiune, proiect vor fi stabilite obiective, planul activităților necesare, perioada de desfășurare (durata), responsabilii și partenerii care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.

Monitorizarea Strategiei de dezvoltare. În perioada de implementare responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea activităților, proiectelor și atingerea obiectivelor specifice. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor și strategiilor se va efectua prin intermediul Indicatorilor de implementare stabiliți. În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul Strategic de acțiuni se vor iniția măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.

Pentru monitorizarea strategiei va fi creat un Grup de monitorizare sau Comitet de monitorizare constituit din 3 persoane. Acest grup va avea sarcina să urmărească trimestrial progresul implementării strategiei prin discuții directe cu primarul și aparatul primăriei. Procesul de monitorizare a strategiei constă în:

- (i) evaluarea atingerii obiectivelor strategice și obiectivelor specifice care va fi realizată prin intermediul indicatorilor de implementare și
- (ii) raportarea rezultatelor evaluării.

Comitetul creat va contribui și la antrenarea cât mai activă a locuitorilor în rezolvarea obiectivelor Strategiei Borogani, cât și în procesul de luare a deciziilor privind implementarea proiectelor Strategiei, astfel consolidându-se societatea civilă din localitate. Acest comitet se va întruni trimestrial, iar în urma discuțiilor vor fi elaborate procese verbale care vor fundamenta raportul anual privind rezultatele implementării și monitorizării strategiei.

Monitorizarea se va efectua în baza indicatorilor de monitorizare, incluși în strategie. Ca urmare a monitorizării anuale va fi elaborat un Raport anual de progres a gradului de implementare a strategiei, care va fi prezentat la ședința CL Borogani. Ulterior, ca urmare a discuțiilor Planul de acțiuni poate fi modificat, ajustat, îmbunătățit.